

C

சென்னை நகரம்

17

U

சென்னை நகரம்

சென்னை

CT

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము

ప్రచురితం 1988

రిజిష్టర్డ్ 1936

తే ల ప్రో లు, (కృష్ణాజిల్లా)

గ్రంథ నామము మూర్ఖు

గ్రంథము సంఖ్య 1432 || 00

లెటర్. డి

గ్రంథ దాత విశ్వజన సంఖ్య 147
వేమన గ్రంథాలయము

ప్రచురితము

1 TPLF/91/86

22/14

మార్పు

[నాటకం]

రచయిత :

తొట్టెంపూడిధనకోటేశ్వరరావు.

వలయువారు :

వెటనరీడాక్టర్,

చికినాల (మాలికోండపోస్టు) (కృష్ణా)

తొలి కూర్పు
వేయ్యి ప్రతులు
జనవరి 1956
లీలాపెస్, విజయవాడ-2.

వెల: ముప్పావలా

కష్టాలకు వెరచి కాలవాహినికి బలియైపోతే
చచ్చి సాధించేదేమిటి ?

తెలుసుకోరా తెలుగుబిడ్డా
తెనుగుదేశం పోతుగడ్డ

నా మాట

ఈ రచనా చాతుర్య సమరసమందు నా కొచ్చిన
ఒడుదుడుకుల కనుగుణ్యంగా అడుగడుగున నాకు తోడ్ప
డిన నా మిత్రులకును, కొన్ని పాటలలో తోడ్పడిన శ్రీ
రెంటాలవారికి నా అభివందనములు.

హెచ్చరిక

నా లిఖితపూరితమైన అనుమతిలేకుండా, ఇందున్న
వాక్యములు, పాటలుగాని, యెట్టివ్యాపారమునకైన, ప్రచు
రణగాని, ప్రదర్శనగాని జరిగినయడల నాచే జరుపబడు
సివిల్ క్రిమినల్ చర్యలకు బాధ్యులగుదురు.

—రచయిత

సమర్పణ

దేశ సౌభాగ్యమే జీవితలక్ష్యమని గోవా సత్యా
గ్రహంలో నేకదీక్షతో పాల్గొని అమరవీరులని చరిత్రలో
ఖ్యాతిగని, ఆశువులుబాసిన జగన్, రామం, ఆంధ్రవిద్యార్థి
సోదరులకు నా హృదయపూర్వకంగా అంకితము చేయు
చున్నాను.

పాత్రలు

జమిందారు—!0, 45. సంవత్సరాలు.

సురేంద్ర—జమిందారు కుమారుడు (విద్యార్థి) 20సం॥

జగన్నాథం—సామాన్యరైతు 45, 50సం॥

పంకజ—జగన్నాథం కుమార్తె (విద్యార్థిని) 18, 20సం॥

సుందరం } — జగన్నాథం మేనల్లుడు 22సం॥
— చివరకు పిచ్చివాడు

బిచ్చగాడు—60 సంవత్సరాలు

గోతాం—జమిందారు బంధువు 40సం॥ పైన

కవి—నిరుద్యోగి 45సం॥ కుపైన

ప్రకృతి

ఒకటవ రంగము

ప్రకృతిమంతా ఏకాంతముగా యుంటుంది. ఒకమూల ఉట్టి వేలాడుతూయుంటుంది. ఒక కున్నీ రంగస్థలము మధ్యలో యుంటుంది. ఒకమూల మంచంకూడా యెత్తి వెనుకపెట్టి యుంటుంది. సామాన్య సంచారమున కనుకూలముగా సామగ్రి యుంటుంది మూలక్రింద చెండు కర్రలు పెట్టియుంటాయి. యింటినిండా పుస్తకాలు వికజిమ్మిఉంటాయి. యింటియజమాని జగన్నాథం క్రిందపూర్పుని తాడు పేనుకొంటూయుంటాడు.

[తెర తెగుస్తుంది]

[కొద్దిక్షణాలు ఆగి పంకజ ఒక నవల పట్టుకొని వస్తుంది.]

జగన్నాథం: అమ్మా! పంకజా! ఎక్కడికి వెళ్ళావమ్మా ఇంత ప్రొద్దుపోయిందాకా...మాట్లాడవే?...

పంకజ: ఆ...ఏంటీ... నేనా...మాక్లాస్ మేటు సుశీలఇంటికి

వెళ్ళానాన్నా.

జగ: ఈడొచ్చిన పిల్లవు...అలా తిరిగితే ఎలాగమ్మా?

పం: అయితే... నేనేంచేశాను ?

జగ: కాదమ్మా నలుగురూచూస్తే యేమనుకొంటారు.

పం: అదిగోనాన్నా...నీ కెన్నోసార్లు చెప్పాను. బయట

వాళ్ళనుచూచి భయపడవద్దని.

జగ: అదేనమ్మా నేనూ చెబుతున్నా...మనం నడిచే నడ

కంతా ఒక్కసారి వెనుదిరిగి చూచుకోమని.

పం: అయితే యిప్పుడేం జరిగింది?

జగ: అదికాదమ్మా మనము కళ్ళుమూసుకొంటే లోకం

గుడ్డిదికాదు. ముందు నడుస్తూంటే వెనుక నాట్యంచేసే

వింతజంతువులు చాలా వున్నాయీ లోకములో.

పంక: లోకం...లోకులుకాకులు. చెడుకు దూరముగా వుండే
వాళ్ళకు మనకెందుకు.

జగ: అయితే సంఘానికి దూరమవుతావా?

పం: అవును మంచి ఎప్పుడూ చెడుకు దూరముగానే
వుంటుందిగా.

జగ: మనంచేసే తప్పుప్పులను బయటపెట్టేదే సంఘం.
దానికి దూరమవుతావా. పిచ్చిదానా.

పంక: అవును. తప్పుప్పుల విమర్శన లేకుండా హేళనచేస్తూ
గొప్ప, గొప్ప ఆశయాతో నిండియున్నవారిని చివరకు
నికృష్టంగా తయారుచేసే దీ సంఘమే.

జగ: (కంగారుగా) దానికి కాదమ్మా.

పంక: [విసుగ్గా] దేనికి?

జగ: అంత తేలిగ్గా తీసేయగూడదమ్మా సంఘాన్ని. తాతల
నాటినుండి వుంది.

పం: అందుకనే నాటినుండి బీదలు, బీదలుగనే నిల్చి
పోయారు. ధనికులు స్తానికంగా నిలబెట్టుకొన్న ధనంతో,
స్వార్థంతో మరింత ధనికులయ్యారు. బీదబ్రతుకు బీదే.
అందుకనే సంఘంలో హెచ్చుతగ్గు లేర్పడ్డాయి. దానికి
ఏర్పరచుకొన్నదే సంఘం. దాని పేరుతోనే పెద్ద లను
కొన్న ధనికులంతా మన నెత్తిపై చేతులు పెడుతు
న్నారు.

జగ: అదంతా ఎందుకులే అమ్మా! ఇప్పుడు.

పం: అవునాన్నా. కుళ్ళులేనిదే పురుగులెందుకు చేరతాయి.
ఆ కట్టుబాటు మనలో ఉండాలిగాని.

జగ: ఊ...సరే...మాటలు నేర్చావ్.

పం: [కాసేపాగి] నాన్నా... .. నేనుకూడా కాలేజీలో చదువుకోనా.

జగ: చదువుకొన్నవాళ్ళంతా వుద్ధరిస్తున్నారు. ఇక నువ్వు ద్ధరిస్తావు... ఏదో ఇస్కోలుపైనుదాకా చదివావుగా చాల్లే. ఏదో ఆ మూడుముళ్ళు వేస్తే చాలు.

పం: ఎప్పుడూ పెళ్ళీ... పెళ్ళీ యంటావు, పెళ్ళి కాకపోతే బ్రతకలేరా నాన్నా.

జగ: నీకు తెలియదమ్మా... నన్నెందు కల్లరిపాలుజేస్తావ్.

యీ జగన్నాథాన్ని కాస్త పరువుగా బ్రతకనీతల్లీ!

పం: చదువేంచేస్తుంది నిన్నల్లరి.

జగ: అమ్మా యీరోజుల్లో చదువు పేరుతో కాలేజీలకుపోయి కళ్యాణమండపాలు సృష్టించిన వా రెందరులేరు. ఇలాంటి వాళ్ళేందరినీ మనం చూడ్డంలేదు.

పం: చదువుకొనేవాళ్లు లేనిదే లోక మెట్లా నడుస్తుంది.

ప్రజాసేవకై నిలచి, ప్రజాయోగ్యమే మనయోగ్యమని యెంచి, దేశ బౌన్నత్యాన్ని కాపాడాలంటే, కనీసం దేశంలో కొంతమందైనా బ్రహ్మచారులుగా వుండాలి.

జగ: లోకమంతా చదువుమీదే నడుస్తోంది. అయినా మన

కెందుకిమ్మా చదువు. అదేదో డబ్బువున్నవాళ్ళకుగాని

సరదాగా... అయినా ఆడపిల్లలకు చదువెందుకు? ఎంత

చదివినా కూడుస్దరేరాతేగా. కాస్త పరువుగా బ్రతికే

వారని బ్రతకనీయి తల్లీ. ఆ సిల్లు సిల్లు డ్రస్సులు ఆ

పాసస్లు ఆ గోటుకుంటా నీటుకుంటా నడుస్తూ టాకుటీకుగా

వేసే ఆ పంజాబీ డ్రస్సులు అమ్మో మనం భరించలేము
వద్దు తల్లీ.

పం: అంతేనా?

జగ: అంతేకాదు. కాలేజీల్లో చదివొచ్చిన తెలివితో చేసేది
లేక గర్వంగా యింటిదగ్గర మాబోటి ఓనామాలు రాని
మెరిసే తల్లపై కాలేకుంపటి పెట్టడానికి పనికివస్తుంది.
అంతేకాని....

పం: నాన్నా గొప్పగా చదివి దేశానికి నాయకత్వం వహించి
స్త్రీ జాతికి ప్రతిష్ట తెచ్చిన ఝాన్సీ, రుద్రమాంబ, సరో
జినీలలాంటి శిరోమణులెందరు లేరు.

[సుందరం పాతేళం]

సుందరం: వున్నారు; వున్నారు. చాలామంది వున్నారు.
అందుకనే వారికున్న సార్థక నామధేయాలు వీరు తగి
లించుకుని వారి కప్రతిష్ట తెస్తున్నారు. అంతేకాదు
నడిచే నడకలో తెలుగుతల్లి కళ్ళనుండి కన్నీరుకూడ
కారుస్తున్నారు.

జగ: [సుందరంవైపు చూస్తూ] యీడే B. A., M. A.లు
చదివిబిక్టోరియాకీదులాతిరగటంలా. అంతా ఇంతే. ఈరోజుల్లో
డ్రిగ్రీలు వర్షంలో వరిగిళ్ళు. వున్నదంతా ఖర్చుచేసి వుద్యో
గమో రామచంద్రా యంటూ యిపుడేడ్వటంలా.
యీడేకాదు ఒక్కసారి కన్నెత్తిచూస్తే అందరికీ తెలు
స్తుంది. డ్రిగ్రీలు పుచ్చుకొన్న నాళ్ళంతా కీనీళ్ళకిందే
యుంటారు. అయినా ఆళ్ళకుమాత్రం బుద్ధొండొద్దొ

డిగ్రీలిచ్చేవాళ్ళు ఉద్యోగాలీయలేని దద్దమ్మలై తే యీ
బట్టా కాలేజీలూ కొన్నాట్ల మూసెయ్యరాదు.

సుం: (కుర్చీలో కూర్చుని) బాగుంది. మూసేస్తే లాభాలు
గూబట్లో కెళతాయి. ఇట్టాఉండబట్టే చేసేవాళ్ల మోసాలు
పట్టుకోలేకుండా యీగతి కొచ్చాము. మనంకూడా ఏ
వ్యాపారమో చేసుకొని...

జగ: ఏంచేయమంటా: చెప్పరా సుందరం చెప్ప.

సుం: ఏం చేయమంటారా: ఎన్నిలేవు, ఆబారన్లు:

పం: చాలు, చాలు, ఆ బ్లాకుమార్కెట్లు, మారుబేరాలు
జేబులుకొట్టడం యిలాంటి ఘరానా దొంగతనాలు
మానాన్నకు చేతగావు.

సుం: అదీ నిజమే. అలాంటి ఘరానాదొంగతనాలు చెయ్యా
లన్నా మీవల్లేమవుతాయి. అవిచేసినా యీ డిగ్రీలిచ్చిన
దౌర్భాగ్యులన్నా చెయ్యాలి లేకపోతే డిగ్రీలు పుచ్చు
కున్నయీ నిర్భాగ్యులన్నా చెయ్యాలి.

పం: చాల్లే నీ పంచాంగం. పిచ్చివాడు పిచ్చిగోల.

సుం: అవును నిజానికి నిలయంకాదులే యీ లోకం.

పం: ఏం? నాన్నా అసలు సంగతేచెప్పవు?

జగ: సరే. అమ్మా నీ యిష్టమొచ్చినట్లుగానే చదువు
కొందువుగాని... మీ అమ్మమ్మ వ్రాసియిచ్చిన నీ
చారెడుభూమి వుందిగా.

పం: అవును...మరచా. నా భూమిందిగా.

(గంతుస్తూ యింట్లోకి పోతుంది)

సుం: ఉ...ఉ...ఉ... మగవాళ్ళు మాటలతో దళ్ళే కడ
తారుగాని, ఆడవాళ్ళు అడంబరంగా కోటగోడలే కడ
తారు, ఇంకా ఆర్థికస్వతంత్రమట. చివరకు దాని విలువ
కూడాపోతుంది.

జగ: ఏరా నీ బ్రతుకింతేనా సుందరం నేను బ్రతికినంత
కాలము నాకేమి తప్పదు.

సుం: ఏం చేయమంటా?

జగ: తింటాని కెలావస్తుంది?

సుంద: నువ్వున్నంతకాలం....

జగ: చౌర్యాగ్యుడా. ఇంకా నన్ను విడిచిపెట్టలా. నీ ఇనుప
హస్తాలతో నన్ను నలిపేయదలిచావా. ఇంకా హేళన.
అవును అంతా హేళన ఏదో దిక్కులేనివాడవని మేనల్లుడు
గందాయని లోకాని కెరచి చేస్తే ఇదా నువ్వు చేసేపని.

సుం: నౌకరీ దొరకందే ఏంచేయమంటా మామయ్యా.

జగ: మామయ్య! నీచుడా! నీ నో రెలా ఆండిందిరా ఆ
మాట అనడానికి. ఏ అడుక్కుతిని బ్రతకరాదు.

సుం: (నిట్టూర్పుగా) ఇప్పుడదీ లాభంలేదు. మొదట నువ్వు
చేరదీకుండాయుంటే అప్పుడలాగే జరిగేదేమో. కాని
యిప్పుడా చదువువల్ల బిక్షముకూడా దక్కదు. చదువు
విలువనంతగా మారింది. ఏ గడపజూచినా నీలాగే
యంటారు. అందరికీ సాక్షం చదువేగా.

జగ: ఇటువంటి మాటలతో నన్ను మరింత మండించబోకు
... ఇంతకీ కారణం నేనంటావు... నేనుగాదు... నేను
గాదు. నీతినియమంలేని యీ సంఘం... యీ సంఘం

నికి జడిసి చేసా... అపుడు నా ఆత్మనశించింది.... జీవముడికిన దేహంలో చిచ్చుబెట్టకు... నన్ను వేధించకు... దయకు కాలంగాదు.

సుం: అపుడు ఆత్మ నశించింది. ఇపుడు వికశించింది.... ఎంత పనికిమాలిన పని... అసలా ఆత్మనే పదార్థమెక్కడుంది... ప్రపంచమంతా పచ్చి మోసంమీద నడుస్తోంటే... యింకా ఆత్మట... ఆత్మ... ప్రతివ్యక్తికి వాంఛ బలమైనకొద్దీ మనస్సులు స్వాధీనం తప్పతాయి... సువ్యమటుకు నువ్వు. నాక్షేమంకోరి నన్ను చేరదీసావా? నా బౌద్ధత్వంజూచి చదువు చెప్పించావా? ... అంతా నీకూతురు పంకజంకోసం ... ఎనకాల ఏదోకాస్త ఆస్తివుందని....

జగ: చాలు, చాలు, పాపపుమాటలు... అదంతా చట్టవిరుద్ధం.

సుం: కాదు... యిదంతా సంఘంపేరుతో కళ్లుగప్పే కుతంత్రచట్టం. ఇదంతా స్వార్థం. లోకంలోయున్న అంటువ్యాధే నీకు అంటింది.

జగ: (కటువుగా) ఇదంతా నీ క్షేమంకోసమే చేసా. యీ సంఘానికి క్షేమకరమైనదే ధర్మం. దానికి కష్టం కలిగించేదే అధర్మం. దీనివల్ల సంఘానికి కల్గిన నష్టమేంటి?

సుం: సంఘం మన కట్టుబాట్లమీద ఆధారపడివుంది. ఆకట్టుబాట్లను బ్రద్ధలుచేస్తే సంఘం అంతరించిందన్నమాటేనా?

జగ: నిజంగా నీవు మాట్లాడే మాట లేకాలపుమాటలోనా కర్థం కావటంలేదు. సంఘంవల్ల మనం సాధించ

గల్గిందంతా సాధించి తీరాలి. ప్రయోజనం పొందగలందు లకే అవన్నీ సృష్టించబడ్డాయి... సంఘ సంబంధమయిన సాధనాలద్వారా మనం నెరవేర్చుకోగల్గిన దంతా నెరవేర్చుకొనుటే తాకికానికర్థం. అయితేనేం నే చేసిందంతా పాముకు పాలుపోసినట్లయింది. తేలుకు కొండె విరిచి సంపూర్ణ శాంతిజీవిగా చెయ్యవచ్చునుగాని, అందు వల్ల తేళ్ళకుండే విషతత్వం నశించదు.

సుం: మీరంత ద్వేషంగా మాట్లాడవలసిన అవసరంలేదు. మీపనేదో మీరు చూచుకోండి. నా ముఖం మళ్ళీ చూడలేరు. (అంటూ మూలనున్న చిన్న కర్ర తీసుకుంటాడు)

జగ: పో...నీ దారినే నువ్వేపో, ఏ పాలేరుపనో చేసుకో. బ్రతుకు నీ బ్రతుకు...నీ తాతలపిచ్చే నీకూ వచ్చిందనుకుంటాను.

సుం: అయితే నే పిచ్చివాణ్ణా?

జగ: అవును. పిచ్చివాడవే. తమ మెదడు ఆడరులోలేదు. పిచ్చివాళ్ళలాగే మాట్లాడుతుంటారు. ఎవరినైనా కరవడానికి పోయేవాడుగాదు పిచ్చివాడు. మామూలు మనుష్యుల ప్రవర్తనకు విరుద్ధంగా ప్రవర్తించడంకూడాపిచ్చే.

సుం: అసలు మీరే పిచ్చివాళ్ళు.

జగ: అది నిర్ణంచేసేది డాక్టరు.

సుం: నేను లెక్కతరబడి పుస్తకాలు వ్రాసాను. అనంతమయిన ఉపన్యాసాలిచ్చాను. నే నెందుకు పిచ్చివాడనవుతాను.

జగ: ఇదంతా పిచ్చే... ఇదంతా పిచ్చివాళ్ళు చేసేపనే...
 కూటికి గుడ్డకురాని పనులెందుకు పో నా యింటిలోంచి
 పో. అన్నిటికి నాకూతురు పంకజే యనుకొంటా.

సుం: వెళ్ళిపోతున్నా. నేనే వెళ్ళిపోతున్నా. నీకూతురే
 నీఆశ తీరుస్తుంది. ఆడవాళ్ళ ఆడంబరాలు నీ కర్థం
 కాదులే. పో చివరికి కాస్త మట్టికూడా వెయ్యదు.

జగ: పోరా... ..పో... దౌర్భాగ్యుడా... చచ్చినవాళ్ళలో
 నువ్వు ఒకడవనుకొంటా... అమ్మా పంకజా... పంకజా.

(తెర సమయానుకూలముగా పడుతూ లేస్తూ యుంటుంది. సుందరం
 పిచ్చివాడూలా మారుతూ తెరచుట్టూ తిరుగుతూ యుంటాడు.)

తెర వెనుక (పాట)

చూడుమురా విధి... ..

విలువనిపెట్టిన చదువుపేరుతో

దారితెలియక పతనమైనా

సుఖంకోరిన బ్రతుకుభారమైనా,

ఘనతనియెంచిన బ్రతుకే తీరనిఅగచాట్లైనా.

యింతేలే విలువెంతేలే

చదువుగాంచిన విలువెంతేలే.

స్వార్థపుహృదయంలో కాదదినిలయంలో

చుట్టాలకు పట్టాలిచ్చే

సిఫారసనెడి తటాకమందు

బిరుదుల కెక్కడ తావున్నదిరా

పల్వరుపల్కిన పిచ్చేవిధియని

కాలము తరబడిపోరా...

అదిగో వేచియుండు మదిగో
ప్రసంచ పరిణామతృప్తకొరకు.

రెండవ రంగము

అందమయిన వేడ. అన్నిరకాల లెట్లు జెలుగుకూ యుంటాయి. రంగస్థలముపై నూడు కుర్చీలు, ఒక డ్రాయరు టేబుల్ క్లాత్ అనుకూలముగా నేరుబడిఉంచి. నూత్యోదయమవుతూంది. కీచుకీచుమంటూ పక్షులు తూతలు కూస్తున్నాయి. బంట్రోతు 'గోతాం' కుర్చీగా కూర్చుని కాళ్ళు డ్రాయరుపైబెట్టి నిదురపోతూయుంటాడు.

[తె ర లె గు స్తుం ది]

జమీందారు: (ప్రవేశిస్తూ) అరె... ఛీ... దౌర్భాగ్యుడా...

గోతాం?...

గోతాం: (ఉలిక్కిపడి ఆవలింతకొడుతూ చూడకుండానే)

ఎవ్వుడు వస్స నువ్వు. (పడుకుంటాడు)

జమిం: ఇందాకావచ్చిందా. నన్నే ఎవడురా యంటున్నావా.

నీ నిదురనీవుచావ... లేరాగోతాం... ఒరేయ్?... నేనేరా

లే... నేను ... జమీందారును... లేరా...

గో: ఎప్పుడు ఏంటహా రొద. మంచి రబసగాయుంటే (లేవ

కుండానే, పడుకునే)

జమిం: (వెర్రిచూపులు)

గో: నేనే... నేను ... జమిందారును ఆ ... ఎందు
కయ్యా అంతగోల... ఆ ... సిస్తులువద్దూ ఏమివద్దు...
బాబో నన్ను ప్రాణాలతో వదలండి... మీకు దణ్ణం
పెడతా... మీరు చేసేపొలాలు మీవే. మీరు కోరు
కునేదానికి దున్నేవాడికేభూమి... అవును బాధ్యత
యున్నవారికి హక్కుకూడావుంది... ఆ... కర్రలెత్తు
తున్నారా... బాబో... (అంటూ కుర్చీలోంచి లేచిహడా
వుడిగావచ్చి జమిందారుకు తాకుతాడు. ఇద్దరూ క్రింద
బడతారు.)

జమిం: (పేనుకర్రతోకొట్టి) లేరా గోతాం లేరా.

గో: అయ్యా... అయ్యా... మీరెప్పుడు వచ్చారయ్యా
(లేపి దులుపుతూ)

జమిం: నేనా... వచ్చా... వచ్చారా... వచ్చా...
(కుర్చీలో కూబడుతూ)

గో: నెమ్మదిగా కూర్చోండిబాబు. రోజులు బాగుండలేదు.

జమిం: ఏం... రా... నీకూడా ఏంజరిగింది.

గో: అదేటండి బాబుగారు మాయదారి రోజులు. పెద్దమనిషి.
లాంటి జమిందారు తల్లకిందులై నందుకు...

జమిం: ఎవర్రా ఏం జరిగింది.

గో: ఏటుండి అయ్యగారు అట్టంటారు. నేను బీదోళ్ల రోజూ
99 సార్లు పడుతూ లేత్తుంటాను. మీరుకూడా మాకు
మల్లె పడిపోయారేంటుండి.

జమిం: అవునుగా అవును. రోజులు మనవికావురా మారి
పోతున్నాయి.

గో: అంతేనయ్యా అంతే... పాపం పెరిగిపోతూంది... అందుకే
(జమిందారు వైపు చూచి) అదేంటయ్య గారో చొక్కా
చిరిగింది... కోటుకు తూటుబడింది... బాబో... ఏంకుంబ
కోణం జరిగింది... యిదేంది నాయనో వంటినిండాబురద
మాసికలు... ఏంటండి.

జమిం: కళ్ళువైకెక్కాయిరా... కళ్ళు వైకెక్కాయి.

గో: ఓస్... యింతేనా. దోవకనపడకపడ్డారా... డాక్టరును
తీసుకొస్తా.

జమిం: డాక్టర్ రేంచేస్తాడురా మదమెక్కిన జబ్బుకు...

గో: అవును బాబయ్యా. మరి డబ్బెక్కువుండగూడదు. డబ్బు
పొరలు గ్రమ్మిస్తుంది. అది గడ్డితినిపిస్తుంది.

జమిం: అదిగాదురా దున్నపోతా...

గో: మరేంటయ్యా ఎవరన్నా కొట్టారా?

జమిం: అవునురా. కాలం మీ బీదలంజాకొడుకులకే
వచ్చింది.

గో: ఆ.....ఆ..... అదుండబట్టే.... అంతపని చేశారు.
అయినా ఒక్కప్రక్కన తెల్లవారందే అప్పుడే కొట్టడ
మేంటిబాబూ.

జమిం: కాదురా రాత్రి...

గో: అయితేమట్టుకు అంతా నా పెళ్లాంలాంటివాళ్ళుంటారా?

జమిం: కాదురా నే నెవరినెం చేయలేదురా.

గో: అయితేయేంటి... ఓస్ అదా.

జమిం: అదీలేదు, ఇదీలేదు... ఏదీలేదు.

గో: ఏమన్నా అమ్మగారు...

జమిం: అవేవీకాదురా.

గో: మరింకేంటయ్యగారో.

జమిం: సిస్తులు కట్టమని దివాన్చేత కబురుపంపిస్తే వారు
ధిక్కరించారట. సరే నే వెళ్ళి అడిగాను.

గో: ఏమన్నారు?

జమిం: ఏమంటారు. మాకు వరదలువచ్చి పైరుపొలాలన్నీ
పాడయ్యి పంటలన్నీ నాశనమయ్యాయి. ఇప్పుడుకట్టలేము
ధాన్యము అమ్మి డబ్బుకడతామన్నారు.

గో: అవును నిజమేగా...

జమిం: కాదురా మరికావాలిగదరా. మొన్న రంగయ్య
వచ్చివెళ్ళలేదు.

గో: ఆ. ఆ... ఆమూడువేల కాయలకు యివ్వలేదుగా.

జమిం: ఇస్తు... అనబోకు... పోలీసులుంటారు.

గో: పరవాలేదు... అంతా డబ్బుచేతిలో కీలుబొమ్మలేగా.

జమిం: నేను ఖచ్చితంగా ఇవ్వమన్నాను. కానివాళ్ళు
రూపాయకు కాస్తలూడా కట్టలేమంటున్నారు... కావా
లంటే... అంటూంటే నాకు వల్లుమండింది. సరే చూసు
కోమని రాత్రి కుప్పలునలిపించి ధాన్యం తోలిస్తోంటే
అడ్డమొచ్చారు ఒకమంద మంద.

గో: పాపం. వల్లుమండదూ.

జమిం: ఎవరికీ.

గో: ఆ... ఆ... మీకేనండి.

జమిం: సరే విను. కర్రలెత్తారు. నేను. నామోచేతికింద నీళ్లు
తాగి బ్రతికినవాళ్ళు నామీద కొస్తారాయని ఎదిరిం

చాను. కాలం మారింది యీ అరాచకాన్ని మేం తట్టు
కోలేమంటూ కొట్టబోయినందాకా వచ్చారు.

గో: అమ్మయ్యో.

జమిం: నేను అవతలికి పొండిరాఅని మనపాలేరుసుబ్బణ్ణితోసా

ఇంకేముంది. కర్రలు దబదబా పడ్డాయి.

గో: అయితే పారిపోయొచ్చారా.

జమిం: ఏం చేయను.

గో: సరే. అనుకున్నంతయింది. మరి బుట్టలోశ్శంతా మనో
శ్శేగా చెప్పక...

జమిం: ఎందుకు ఇంటిగుట్టు రచ్చకెక్కించుకోవడం.

గో: బాగుంది. అయినా నాకెందుకులెండి. అయ్యగారో.
ఇంటికాడపిల్లలు చచ్చిపోతుండారట. కాస్త జీతమీ
యండి. పొట్టుతారీకుదాటి చానాదూర మయింది.

జమిం: డబ్బూ డబ్బూ ఎక్కడతేను. కర్మంగాలి మొన్న
లక్షరూపాయలు గుర్రపందాల్లో పోయినాయని ఉత్తరం
కూడా వచ్చింది. నేనేమో 10, 15 నో లక్షలు వస్తా
యనుకుంటే....

గో: అయ్యోత్తాయనేగాబాబు కోమటిపుల్లయ్యది 300 ఎక
రాలు బేరంచేసారు....నిజంగానే కాలమారిందిబాబూ
అందుకనే నా కా పీడకలొచ్చింది. మాయదారిది...

[క వి పృ వే శం]

కవి: (వస్తూనే) ఇంకా సూర్యోదయం కాలేదు. ఊర్పుతట్టు
ఎర్రవారింది. జగమంతా 'కలకల' ధ్వనులతో నిండింది.

పెల్లున తుపానుచెలరేగింది. పక్షులు కిలకిల రుయ్మంటూ పరిగెత్తుతున్నాయి. అదిగో కోరీలమధ్యగా వర్షపునీరు సెలయేరులా ప్రవహిస్తూంది. తీక్షణమైన గాలివత్తిడికి కొమ్మలువిరిగి బోడితలలు వేసి వృక్షాలు విచారాన్ని వెలుబుచ్చుతున్నాయి. రహదారి రోడ్లన్ని వాగులనుండి వచ్చిన గులకరాళ్ళతో నిండివుంది. రైతులు భూదేవిని గొల్చుటకు పరికరాలతో వెళ్లుతున్నారు. ఇదిగో జమిందారుగారు సయితము మేల్కొనియేయున్నవారు. ఓ అఖిలమండాధిపా, ఆర్తరక్షకా, ఆపత్ బాంధవా, భూలోక రక్షకా, అధర్మమూర్తి, కుటిలశకితా అభివందనములు.

జమిం: కూర్చోండి... కూర్చోండి.

కవి: మీ అభినయములుగాదు మీ ఆదరణ కావాలి.

జమిం: అంత తొందరేమిటోయ్. మెడకు తగులుకున్నది గనుక వాయించక తప్పదనే మనుష్యులంటే నా కసలు బలేమంట.

కవి: ఎద్దుపుండు కాకికి ముద్దులెండి.

జమిం: నా కా అధికారమేఉంటే ఆ పని నేనే చేసియుండేవాడిని.

కవి: లేదు దయామయా. మీ కడ కరతలామలకములే.

జమిం: ఇంతకూ నువ్వొచ్చిన పనేమిటోయ్.

కవి: ఏదో మీ ఆస్థానకవిగా తీసుకొని నన్ను మా కుటుంబాన్ని పోషిస్తారని.

జమిం: చేసేపని. దేని నిమిత్తము, ఉపయోగము?

కవి: (నిట్టూర్పుగా) అదికూడా తెలియనివారున్నారా. మన
మూడుకోట్ల తెలుగుప్రజలు ఒక్కజాతిబిడ్డలు. వెన్నంటి
వచ్చినభాష తెలుగు. మీరందరూ భాషాసాహిత్యం
రచించి పుస్తకములను ముద్రించి ప్రజలకు పంచిపెట్టండి.
ప్రజాసాహిత్యం ప్రచారం కావలదా.

జమిం: అయితే కళ ?

కవి: కవిత్వానికి కళలతో సంబంధంలేదు. మూడుకోట్ల అఖి
లాండ్రులారా మీ రందరూ కళోపాసకులు. ఎవరి శాశన
ములను పాటించవలసిన అవసరంలేదు. ఎవరికివారే ఒక
సాంప్రదాయం. ఎవరికివారే ఒక మహాఉద్యమం. బానిస
బంధాలు బద్దలుజేసి, చరిత్రలో సువర్ణాక్షరాలతో
మొదటిపుటలో న్నాయించి, భరతమాతకు తొలిబిడ్డలని
ప్రశంసించి, ప్రజాస్వామ్యాన్ని ప్రతిష్ఠించిన ఆదర్శ
మయిన ఆంధ్రప్రదేశ్ బంగారుభూమి. తెలుగుజాతి
పోతుగడ్డ. ఇది ప్రజాయుగం... విశ్వవిద్యాలందరికుచి
తంగా చదువు చెప్పకపోయినా డిగ్రీలీమూల. అయినా
మనమేం తక్కువ? మనం గీసేగీతలు అవసాంధ్రనాథ
టాగోర్ వ్రాసిన మహాన్నత చిత్రాలకంటె గొప్పవి.
మనం వ్రాసేరాతలు. విశ్వకవి రవీంద్రుని వాఙ్మానంకన్న
మిన్న.

జమిం: ఏమిటోయ్ యీగోల.

గో: అదేంటుండయ్యగారో. ఈ కవులకుండే పిచ్చేగా. అధిక
వాగుడు... ఆసులోగొట్టాం. పానకంలో పుడకలాగ
మధ్యలో-ఇంటికాడమంచవసరంబాబూ. కొద్దిగానన్నా.

జమిం: ఆగవోయ్ మధ్యలో నీగోల. అసలు నీపనేమిటోయ్
కవి: మా పాండిత్యాన్ని పోషిస్తారని.

జమిం: నన్నెంచెయ్యమంటావోయ్. నాదినాకు దక్కకుండా
ఉంటే.

కవి: ఏదయినా మీదయ మా ప్రాప్తి.

జమిం: మాటలు నేర్చావ్.

కవి: బీదనాళ్ళంబాబూ. సృష్టికి మార్గాలుచూపి ఊహ
ప్రపంచాలకు బాటలువేసే కవులను పోషించలేని యీ
అసమర్థత దేశంలో దిక్కులేక తిరుగుతున్న బీదవాణ్ణి.

జమిం: సరే నీకులమేమిటి?

కవి: బీదకులం.

జమిం: ఏమిటోయ్ నీగోల. ఊంకతిరుగుడు మాటలు.

గో: కవిగారుబాబూ. ఎల్లికి పిల్లి, పిల్లికి మల్లి

జమిం: చాలు. చాలు. నీమెట్టవేదాంతం.

గో: అంతేలే.

కవి: ఈనాడు లోకంలోయున్నవి రెండుకులాలు (1) బీద
కులం (2) ధనికవర్గం.

జమిం: (కోపంగా)... ఊ... అయితే అసలు నీకు కులంలేదా.

కవి: ఇదిగో జంధ్యము.

గో: దారపు పోగులేగా.

కవి: చూపులకు దారపుపోగులేకాని. ఈ జంధ్యంలో యున్న
పోగులన్నీ దేశాభ్యుదయాన్ని దేశభౌన్నత్యాన్ని కాపాడే
నూతన పాటలు.

జగ: చాల్లే నీ కోతలు; నీ డిగ్రీలేమిటి.

కవి: డిగ్రీలా! విశ్వకవి. విద్వాన్. చక్కర్‌పొంగలు
ఇంకా... తిక్కమార్కాట్.

గో: చక్కర్‌పొంగలే (నోరుచప్పరిస్తూ)

జమిం: చాల్లే నీ చక్కర్‌పొంగలూ నువ్వు (కవివైపు
చూస్తూ) M. A. B. A. లు లేవూ.

కవి: అవి అహక్కుగా అడిగి పుచ్చుకొనే డిగ్రీలు మా విసా
ర్థక నామధేయాలు.

జమిం: అయితే 'రికమండేషన్'

కవి: ఎందుకండీ నిరుద్యోగసమస్య నిర్మూలించటానికి
మీనంటి....

జమిం: అయితే... ఖాళీలేదు.

కవి: అయితే మీ భార్యగారేనండి.

జమిం: ఏంటీ నా భార్య నీకు రికమండేషనా?

కవి: అవును నాయనా. ఆమెకు చిన్నతనంలో అక్షరాభ్యా
సంచేసిందినేను. ఆమెనాకు శిష్యురాలు. అదృష్టవశాత్తు
మీకంటబడి అంతఃపుర సౌధాలో అడుగుపెట్టింది.
అందువల్ల ఈ చిన్నపని చేయలేదా.

జమిం: ఛీ నీచుడా పో అవతలికి. నాభార్య నీకు శిష్యురాలా.

కవి: అవును. దేహాలుగాదు భాష. మాతృభాష నంత తేలిగ్గా
చూడొద్దు మీరుపోషించేది నన్నుకాదు. మన మాతృ
భాషను.

జమిం: మాతృభాష నీతలకాయ్. పో అవతలికి. నీలాంటి
దౌర్భాగ్యులుండబట్టే లోకమిగతి కొచ్చింది....

మింగటానికి మెతుకులేదు మీసాలకు సంపెంగనూనెట.

కవిత్వమట. మాతృభాషట. తెలుగట.

కవి: (కోపంగా) ఊమించండి. అమృతమయిన నాకవిత్వ
ధోరణిలో నిన్నందలా లెక్కించాను. దానివల్ల
నా కవిత్వానికి కళంకంకూడా కలిగినది ధనమధాంధుడ
వయిన నీకేమి అర్థమవుతుంది మాతృభాష మర్కము.
నీవేకాదు, నీకన్న ధనమధాంతులు, గర్వపోతులు
మాతృభాషకు కళంకముతెచ్చి చీటికిమాటికి ఇంగ్లీషు
మాట్లాడే పెద్ద దద్దమ్మలు లేకపోలేదు. (ప్రజలవైపు
చూస్తూ) ఇలాంటి వారెందుకు మన దృష్టిలోకి రారో
అర్థంకాదు. ఈ ప్రపంచములో మొదట ప్రవేశించగానే
చూచేది తల్లిమొఖం. మొదట పలికేది తల్లిభాష. అట్టి
తరి మీభాషను మీరు న్యూనతగా మాట్లాడ్డం దేశ
ద్రోహం, మాతృద్రోహం. మీ శరీరభాయలా మీ
చేతి వ్రేళ్ళలాగా మాతృభాషకూడా మీ శరీరంలోను,
మీ జీవితంలోను ఒకభాగం. అది మర్చిపోయి అనర్గ
ళంగా చీటికిమాటికి అరవంలోను, ధారావాతంగా
ఇంగ్లీషులోను మాట్లాడేస్తుంటారు. కాని మాతృభాష
మరుపురాదు. గేటువెళ్లెము పైడుప్రక్క చివరకు Now
ఇప్పుడుకూడా అంటుంటారు. కాని ఇతరభాషలవారితో
మాట్లాడేటప్పుడు అన్యభాష అవసరమే. భాషాప్రవీణత
కూడా ఒక భాగ్యమే అయినా స్వజాతీయునితో తెలుగు
మాట్లాడండి. లేకపోతే నాగరికత నెత్రితలలు వేస్తుంది.
బహుభాషావిశారదుడైన శ్రీకృష్ణదేవరాయలు తన

మాతృభాష కన్నడమని కొందరన్నా నిష్పక్షపాతంగా “దేశభాషలందు తెలుగు తెస్స” యన్నాడు. తెలుగు మర్మమెరిగి తెల్లవాడానాడే చెలామణీ నాణెములపై తెలుగు ముద్రించాడు. అయిన మనకు శంఖంలోపోస్తే గాని తీర్థంకాదు. ఆ పాశ్చాత్యులే “ఇటాలియన్ ఆఫ్ ది యాస్ట్” అన్నారు. అతి సుందరమయినది మన భాష, జాతీయతా చిహ్నం. అది మర్చిపోవద్దు. ముఖ్యంగా తెలుగులో సాహిత్యంలేదనే వారికి, ప్రబంధాలు, భారత భాగవత రామాయణాలు చదవమని చెప్పండి. అవి బద్ధకమయినవారికి వ్యవహారికభాషలో వ్రాయబడిన ‘మాలపల్లి’ ‘చెలియలికట్ట’ ‘తుఫాను’ చివరకి మిగిలేది మొదలయిన మహాకవులనవలలు చదవమని చెప్పండి అవీమాకు ఇంగ్లీషంత అర్థముగావంటే, యెంకిపాటలు, కిన్నెరసానిపాటలు, కోకిలమ్మపెళ్ళి, మొదలయిన జాన పదాలు యివ్వండి. అదీమాకు రాదంటే అలాంటివారు మన తెలుగుదేశంలో పుట్టినందుకు ఏడుస్తూ ఊరుకోండి తెలుగుభాషయిన మాతృభాషకు కళంకం తెచ్చి యెంగిలి కూటికాసించి, దాన్నే ప్రాధాన్యత యంచేవారందరూ వీరకుంకుమ నొసటధరించిన మన తెలుగుతల్లికి సవతి బిడ్డలనుకోండి. మాతృభాషను మరువవద్దు—

జమి: అరె గోతాం?

గో: ఆ...

జమి: ఆతాడు తీనుకురా. నోటికిష్టమొచ్చినట్లు ప్రేలు తున్నాడు.

కవి: వద్దనాయనా వద్దు. అంతగొప్ప కార్యానికి పూనుకో వద్దు. నీ యినుపసంకెళ్ళతో బంధించలేవు. ప్రజాశక్తి నాపలేవు.

గో: (బెదిరిస్తాడు.)

వి: (పారిపోతాడు)

గో: చూచారా. అసలు సరుకు తక్కువ డెలుక లెక్కువ.

జ: ఆశలెక్కువ ఆలోచన తక్కువ. ఉద్యోగమట. సిఫారసట.

గో: అంతేగా బాబు. ... బాబూ అసలుసంగతి చెప్పడానికి బయపడ్డాను.

జ: ఏమిటి మళ్ళా నీగోల.

గో: అదే బాబయ్యా. ఇందాక మా అమ్మ చచ్చిపోయిందని మా వదినెగా రబ్బాయిగోడమీదుగా వచ్చి కేక వేసి చెప్పాడు. కర్మకాండలు చేయడానికి డబ్బులేదు. ఎప్పటికయినా నే వెళ్ళి కర్మచేయాలి. కాస్త డబ్బు ఇవ్వండి బాబూ.

జ: నువ్వెళ్ళకపోతే చచ్చినవాళ్ళను పారవేసేవాళ్ళు చాలా మందుంటారు. యివ్వాలి కొంచెము ఆఫీసర్లొస్తారు. నువ్విప్పుడుండితీరాలి.

గో: అవును బాబయ్యా! మీ నంటి ధనవంతుల ఇండ్లలో నయితే పిలవకపోయినా, అర్థరాత్రి అమావాశ్య చీకటయిన, ఓపికున్నా లేకున్నా ఘరానా కొరకు గుంపులు గుంపులుగా వచ్చి కర్మకాండలు పూర్తిచేస్తారు. బీదలకు దిక్కెవరు?

జ: అయితే మా యింట్లో ఎవరిని చావమంటా?

గో: అంతకోపమెందుకు బాబూ. ఆరోజొస్తే ఎవ్వరు ఆపలేరు.

గో: జ: అదిగో బూట్ల చప్పుడు వినబడుతోంది. కారుహారను కూడా మ్రోగుతుంది.

జ: అరెరోతాం మన సురేంద్రకాదుగదా.

గో: నాకు అట్లాగేడింది. సూత్రానాగయ్యా (తిరిగొచ్చి) అవునయ్యా అవును. మన దొరగోరే సురేంద్రగారే. అరుగో వస్తున్నాడు రాండయ్యా రండి. కూర్చోండి.

జమి: ఏరా సురేంద్రా పరీక్షలెలా రాశావురా.

సురేంద్ర: దానికేంగాని వాన్నా ఎవ్వరొతడు అడావుడిగా పోతున్నాడు.

గో: వాడొక పకీరుగోడులే.

జ: ఆ అయ్యోమయ్యంగాడు నాడి దెందుకులే.

సు: ఇంతకి ఎవరునాన్నా?

గో: కవట ... చవట ... కవి.

సు: అయితే.

జ: ఆ ... ఏముంది ఉద్యోగం కావాలట. తిండిలేదట తినటానికి. భార్యాభర్తలము చస్తున్నాము ఏమయినా ...

గో: ఆ ... చక్కర్ పొంగలట.

సు: ఆగరా ...

జ: ఏమీలేదు నోరుముయ్యి అన్నాను. అంతే.

సు: అంతే ... నిజమే ... బీదవాళ్ళకు బ్రతుకే కష్టమని నీ కర్ధంకాదులే. ఆతని కన్నీరుచూస్తే నా గుండె కరిగి పోయింది.

జ: బీదవాడా... అయితే...

సు: ఈ లోకంలో పేదవాళ్ళకూడా పున్నారా? అంతా స్వార్థపరులే నంటావా? నేను మనస్ఫూర్తిగా చెబుతున్నాను. నాన్నా... ధనవంతులమన్న ఊహ నా మనసులో కలిగితే చాలు. నే నెలా మారిపోతానో నా కర్థం కావడంలేదు. ఇంతమంది దరిద్రులలో ధనవంతుడు కావడం పచ్చి స్వార్థమనిపిస్తుంది. మన తోటిమూనవులే తిండిలేక బాధలుపడుతూంటే ఒకోసారి నామీద నాకు అసహ్యం కలుగుతుంది. మనం రోజుకు నాల్గుసార్లు వేతి రొట్టెలూ, పాలూ, కమలాలు అన్నీ ఉడాయిస్తున్నామే నూటికి తొంభైమంది ఈ షదార్థాలు కళ్ళజూడనివాళ్ళకూడా యున్నారని యింతకూ మనకేంకొమ్ములు మొలిచాయి చెప్పు?... ..

జ: నీకేం తెలుసురా. ఎవడో చెప్పిన నాల్గు మాటలు బట్టి వేశావ్. “మెరుగులున్నప్పుడే ప్రజల్ని దోచుకోవాలి.” తెలుసా.

సు: అయితే బీదవాళ్ళకు బ్రతికే రోజులే లేవా?

జ: ఎందుకురా బీదలు. దేశానికి దరిద్రం. పులి పాలిట మేక పిల్లలాగా. ఇంత పిరికా... ..?

దు: నాకు పిరికిగాదు. ‘ధనంకారంతో ప్రజలపై నీ కున్న పరాకు. ఈ ఆస్తంతా ఎక్కడిది? ఎవడబ్బముల్లి? ఇదంతా నువ్వు చెమటోడ్చి సంపాదించావా? పేదల రక్తాన్ని విరజిమ్మిన భూసారం. అది మరచిన నీ లాంటి ధనమధాందుల కేమర్థమవుతుంది. ప్రజా నాయకుడిలా

M. L. A. గా నిలబడుతున్నాను. ప్రచారానికి రమ్మని
 తెటరు వ్రాశావే! ఏమని ప్రచారంచేయాలి. మేము
 స్వార్థపరులమనా? లేక ధన మధాంధులమనా? మీకు
 ఓట్లెలా యిస్తారు? మన మేడలు చూచా? మన జాగీరులు
 చూచా? మన మొఖాలుచూచా? నీ లాంటి స్వార్థపరులు
 M. L. A. లైతే స్వార్థంతో పట్టణాలే మరుబేరం
 చేస్తారు. M. L. A. అట. నిలబడతాడట. రోజులు
 మారాయి. యిది మూగప్రపంచంగాదు. లంచాలకు
 మంచాలు వేయడానికి. లోకం కన్ను తెరచింది.

జ: మనకి కావలసినంత డబ్బువుంది. మనకేం ప్రచారం
 చేయడానికి కావలసినంత జనముంది. మనకేం కరువ.

సు: ఏమని ప్రచారం?

జ: ఏమనా... 'ఈ నవభారత మహాత్మ్యస్థ కార్యసాధనలో
 మనమంతా భాగస్వాములమని.

సు: మనమందరము భాగస్వాములమా? లేక భూ స్వాము
 లమా? అదుగో చూడు ఇటే వస్తున్నాడు. గంజికి గతి
 లేక ఏలా పోకులాడుతున్నారో సక్కుసారి చూడు?

బిచ్చగాడు (పాట)

ఓ... దయాలేద బీదలపైనా

కనికర మది వలదా

దేవుని సృష్టిలో అందరువకలే

ఎందుకు బాబూ హెచ్చుతగ్గులూ... లోకంలో...

మేడలో ఆడిపాడే మహారాజుయైనా

పూరిగుడిసెలో బ్రతుకు బికారియైనా

మెతుకులదారే బాబూ

అతుకుల జీవితమంతా

॥ద॥

తొలిచూపులోనే బికారియా

మలిచూపులోనే మహారాజుయా

కాలమెంత మారిపోయె స్వార్థంతో...

రాధను రమ్మన్నాడూ

ప్రభువే స్వయముగ పిలిపించాడు.

కలిమితొ ఎందరొ కులుకుతున్నా

లేమితొ నెందరొ ఏడ్చుస్తున్నా

ఓర్వలేక తన తీర్థంతో

లోకాన్నే మార్చాలని చూస్తున్నాడు

॥ద॥

కడసారి చూడరా..... కన్నీటిధారా....

(ప్రచారానికిని బయటదేరుతాడు పాటవంటూనే)

భిక్షకుడు: బాబూ... ధర్మం చెయ్యి బాబూ.

జ: పోరాపో... నేను శుభమాయంటూ పోతూంటే నువ్వే ఎదురువచ్చావా?

భిక్ష: అంతకోపమెందుకు నాయనా. కూటికిలేని పేదవాళ్ళ పయిన... మేమేం చేశాము నాయనా.

జ: ఛీ... ఎన్నికరువులొచ్చినా యీ బీదవాళ్లు చచ్చేది కనబడ్డంతేదు.

భిక్ష: ఎందుకునాయనా... మేమేం పాపము చేసాము?

సు: యీ బీదవాళ్ళందరూ నశిస్తే తింటాడు యాయన... మట్టిగడ్డలు. ముళ్ళతుప్పలు. చదలపుట్టలు.

జ: ఆ తల్లకిందులంతా యీళ్ళే చేస్తున్నారంటావా?

సు: అంటముగాడు. కళ్ళు తెరిస్తే కనబడుతుంది. అలోచిస్తే తప్పు తెలుస్తుంది. (తండ్రివైపుజూపి) అరుగోచూడు ఎట్టటి ఎండలో ఒడలుమరచి. పనిచేస్తున్నారు. మాన రక్షణకై మూరెడుగుడ్డ మొలనచుట్టి మెట్టపల్లా లేకము న్నకై బండచాకిరి చేస్తున్నారు. తిండికి గతిలేక, ఉంటా నికి యిల్లులేక చెట్లు, పుట్లబట్టి కాలంగడుపుకూ పూటకు కాసిని గంజైనలేక మంచినీళ్ళతో ప్రాణాలు నిల్పుకొని నీకంత బాధ్యతగా యెందుకు చెయ్యాలి?

జ: తిండిలేక...

సు: అవును. బాధ్యతగాచేసేవారు చేసినదానికి ఫలితం పెట్ట మని అడిగే హక్కుకూడా లేకుండా జేస్తున్నారు. బాధ్యత యున్నవారికి హక్కుకూడా యుండాలని అర్థం జేసుకోలేవా? యిలా పండుముదుసలిని, జీవముడికిన దేహంతో భార్యాపిల్లల్ని పోషించుకోలేని పరిస్థితిలో వారిని పోషించలేని యీ అసమర్థత దేశం, యీ స్వార్థపు సంఘం, దున్నేవాడికిభూమి దక్కించలేకపోయిన, బాధ్య తయున్నవారికి హక్కు చూపించకపోయినా, చేసిన కష్టా నికి ఫలిత మివ్వలేకపోయినా, నిరుద్యోగసమస్యను పాని రించకపోయినా, లంచగొండితనాన్ని అణగద్రొక్కలేక యున్నా యెటూ దిక్కులేక జీవనానికి దారిలేక వచ్చిన యీ భిక్షకులపైనా నీ దౌర్జన్యం ప్రజలలో నిరుద్యోగము ఉద్యోగులలో లంచగొండితనము, ఉన్నతాధికారులలో సోమరితనము ప్రబలిపోయినా సమర్థించలేని నీకుసయి తము గద్దెపై హాకుకావాలి.

భిక్షు: (నవ్వుతాడు)

జ: (కోపంగా) పోరా దున్నపోతా... నిర్మలమైన కాపురంలో చిచ్చురేపావ్. నువ్వు ఇవ్వాలే రానాలి... పోయి ఏ నూతులోనోపడి చావరాదు... ఇంకా నిలబడ్డావే పో (అంటూ అవతలకితోస్తాడు.) (భిక్షుకుడుకి)ందపడి వెరిగా చూస్తుంటాడు.)

సు: ఆగు... యిలాంటి వారందరిని ఇష్టమొచ్చినట్లు ప్రాణాలుతీసి ఓట్లడిగే దెవ్వరిని. ఏలేదెవ్వరిని.

నో: సాసానం... ఎదురుచెప్పేవా చుండడుగా.

సు: ప్రజాహృదయాన్నర్థం చేసుకోలేని నువ్వుకూడ ఒక ప్రజానాయకుడవేనా? అందుకనే ప్రజల్లో నిరుద్యోగము. వుద్యోగులలో లంచగొండితనము వున్న తాధికారులలో సోమతితవమూ ప్రబలిపోతున్నాయి. తోటిమానవుల హృదయాన్నర్థం చేసుకోలేని నీది మానవహృదయా? లేక పాషాణహృదయమా? ప్రజలశ్రేయస్సుకోరని నీవు ప్రజానాయకుడుగావస్తే నీకు ఓట్లుగాదువచ్చేది చివాట్లు రాజధానికి మార్గం తెలియదు నువ్వుఒక రాజకీయ నాయకుడవేనా?

జ: సురేంద్రా (కోపంగా)

సు: ప్రజలపై నాకున్న ప్రేమ,

భిక్షు: ఉదారగుణము నాయినా.

జ: సురేంద్రా నీ చంచలమైన ప్రేమతో స్థిరమైన కీర్తిని నాశనంచేస్తున్నావు. (అంటూ వెళ్ళిపోతాడు.)

సు: అసలు నునకున్నది యీనాడుపోతున్నది. లేతాతా...

దెబ్బతగిలిందా. బీదవాళ్ళకు భూములు వచ్చేరోజులు
వస్తున్నాయి. పున్నదంతా బీదలదే.

భిక్షు: యింకెంతకాలం నాయనా,

సు: దగ్గరకేవచ్చింది. రోజులు మారిపోయాయి. ప్రజలలో

చైతన్యం గల్గింది. ప్రజాఉద్యమం కన్ను తెరిచింది.

భిక్షు: నీ మేలు మరచిపోను నాయనా.

సు: మరువబోకు. తాతా... ధనికులంతా బీదవాళ్ళ కాళ్ళు

దగ్గరకొచ్చే రోజులొస్తున్నాయి. ప్రజాశక్తి నాపలేరు.

భిక్షు: (వెళ్లుతుంటాడు. సురేంద్ర రెండవవైపు వెళ్తాడు.

గోతాంకూడ వెళ్ళును.) (తెర వెనుక పాట)

బ్రతికే రాతేలేదా

బీదలకిక నిలచేనీడే లేదా ||బ్రతి||

పెద్దలమాట పెడచెవిబెట్టి

మహాత్ములెందరొ మంటలొగలిసి

స్వేచ్ఛగనిల్పిన యీ స్వార్థపురాజ్యంలో

బ్రతికే రాతేలేదా.

కనీసం— దేహియనే హక్కులేదా

చేసేదంతా ప్రజలకోసమే!

రాసేదంతా జగతికోసమే!!

మేం నిలచేదంతా మీకోసమే!!!

యనివులికించే ప్రజానాయకుల రాజ్యంలో

యీ రామరాజ్యంలో... బ్రతికే రాతేలేదా

బీదలకీజగతిలో అశేలేదా

లేదికపోరా.

పో...పోరా...పోరా...

మూడవ రంగము

[రంగస్థలము]

[పంకజ విచారిస్తూ ఒక్కతే తుఫానుకు రిగిపోయిన పూల పందెరను సరిచేస్తూ ఉంటుంది. సామాన్య కుటుంబమే]

పంకజ: (పాట)

రారా మదనా నే వంటరిదాననురా

మాసీ మాయని పూవునురా

మదనా నా ముద్దుల మదనా

ఒకసారిటు నా చెంత జేరగ రారా

॥ రారా ॥

అడవిన గాచిన వెన్నెలగా

పూచీ పూయని గులాబిరా

నవ్వు శృంగారం నడక వ్యూరం

అందచందాలన్నీ నీ పరమేరా

రారా ఇటు మదనా

పూలపాన్పుపై పవ్వళింపగా

యెవ్వరులే రిటు మదనా

॥ రారా ॥

రాత్రింబవళ్ళు తరబడి పోవగ

ముసురు వానలతో మబ్బులుపట్టగా

బోడి పొదలే చిగురు దొడగెరా

రారా నిటు మదనా...

॥ పూలపాన్పుపై ॥

సుం: (ప్రవేశిస్తూ) అందెమె ఆనందం

ఆనందమె జీవిత మకరందం.

పం: (వ్రుక్తిపడి వెర్రిగా చూస్తుంది:)

సుం: పంకజా బాగున్నావా (నవ్వుతూ)

పం: ఆ... ఇచ్చినదేవుడు మర్చిపోనంతకాలం బాగానే వున్నాం.

సుం: పాపం... మల్లిపందెర రాత్రి గాలికి విరిగి పడిపోయింది గాబోలు,

పం: సరేలే... యిలావచ్చావే?

సుం: ఏదో నిన్ను చూచిపోదామని.

పం: చూడడమయిందిగా నాన్న చచ్చిన ఆరుమాసాలకు.

సుం: (కొంచెం ముందుకొచ్చి) నే సాయపడతా నీ విరిగిన పందెర నే సరిజేస్తా.

పం: యీ చిన్నవిషయానికి మీ సహాయ మసవసరం...

సుం: జోడూ—తోడూ లేని పని కష్టం.

పం: లేనివా రేంచేస్తారు?

సుం: తోడు కల్పించుకొని స్వశక్తితో పూర్తిచేసుకోవాలి.

(పందెర సరిచేస్తూ)

యీ పుష్పం ఎరుగక నిన్నాశ్రయించింది.

పం: ఏం?

సుం: నీచెంతనుండుటచే దానివిలువ నశించింది.

పం: మాటలు టూకీగా వదిలేస్తున్నావే.

సుం: అదృష్టవశాత్తు నిన్నుచూచి అన్యమనస్కుడనై కొన్ని మాటలు మరచా.

పం: మర్యాదగా మాట్లాడడం నేర్చుకోవాలి.

సుం: నేనేం తప్పుమాట్లాడాను అయినా మనదేశం క్రొత్త కాదుగదా?

పం: ఆనాడే తీరిపోయింది.

సుం: అయినా నువ్వెంతకాలం యీ కారిన్యజీవితం గడుపుతావ్.

పం: అవసరం కల్గినంతవరకు.

సుం: ఆ మృత్యుదేవత పచ్చని తోరణాలు పందెరన వ్రేలాడకుండానే తండ్రిని పొట్టబెట్టుకుంది.

పం: నే కట్టుకొంటా నీకాలస్యమవుతుంది.

సుం: చేసేపనేముంది.

పం: నా పందిరినిగురించి చాలా శ్రమపడ్డావు.

సుం: ఈమాత్రాన శ్రమయేముంది?

(చప్పరిస్తాడు)

పం: దాహంతో బాధపడుతున్నావా?

సుం: లేదు. చాలా రోజులనుండి బాధపడుతూనే యున్నా కాని దాహాన్ని తీర్చే నీ లాంటి సామర్థ్యాలు నిరసన జూపి మరింత తాపాన్నభివృద్ధిజేస్తున్నారు.

పం: దాహం పుచ్చుకో నీ తాపం చల్లారుతుంది.

సుం: ఆనందంతో అందిస్తే పుచ్చుకోని వా రెవరుంటారు.

పం: కొందరు భయపడతారు. హృదయాన్నర్థంచేసుకోలేక?

సుం: సురేంద్ర యీ మధ్య రావడంలేదా?

పం: వస్తే తప్పా?

సుం: తప్పని కాదు. ఎప్పుడూ రావటం అలవాటుగా (అంటూ వికసించిన పూవుతుంపుతాడు.)

పం: బంధుత్వంతో రావటం పరిపాటు.

సుం: అవును. నిజమే. యేవో బంధుత్వమున్నది గాబట్టే
(అసూయగా చూస్తాడు) అయినా ఏం బంధుత్వం.

పం: మాదా మానసిక బంధుత్వం.

సుం: శారీరక బంధుత్వాన్ని మరచిపోవద్దు.

పం: లోకం ఎరుగనివాళ్ళకు ఎత్తులు మప్పుతుంది.

• సుం: ఔను. ఎరుగని అమాయకులను ప్రేమపాశములతో
బంధిస్తుంది.

పం: కొందరకు విజ్ఞానం శూన్యమై వెర్రిపూహలతో లోకం
నడుగిడతారు.

సుం: షంకజా... నా హృదయంలో పుడ్రేకం కల్పించకు.

పం: సుందరం... నిన్నే... నీ కేమయినా మతిపోయిందా?

సుం: కాదు నీ సౌందర్య మిలా వ్యర్థమవుతున్నదని విచా
రిస్తున్నా.

పం: పాపం. చాలా శ్రమపడుతున్నావు.

సుం: నీ గులాబీ బుగ్గలు మసివారాయే.

పం: అలానా!

సుం: నీ మృదువైన శరీరం బిగి ముడతలు వారి హేళన
చేస్తుంది.

పం: ఆ!... దానికి మతిపోయిందిలే.

సుం: నీ యశస్వినము అడవిగాచిన వెన్నెల.

పం: అధికప్రసంగం చేయకు.

సుం: నేను నీ శ్రేయస్సుకోరి చెబుతున్నా.

పం: (విచారిస్తూ) ఏనాడైతే తండ్రిదూరమయ్యాడో ఆనాడే
ఆశనశించింది.

సుం: నేనున్నానుగా... అయినా... విశాలజీవితాన్నిలా
వ్యర్థం చేయవలసిందే?

పం: నాశనమవక ఏమవుతుంది.

సుం: ప్రతివ్యక్తికి వాంఛ బలమైనకొద్దీ మనస్సులు స్వాధీన
తప్పతాయి.

పం: ఏ కొందరికోతప్ప

సుం: నీ ప్రతివాక్కు నా రక్త నాశాల్లో రక్తాన్ని, నాహృద
యాన్నీ 'భగ్ భగ్'మని మండింప జేస్తోంది. నీధర్మం
నీవు నిర్వర్తించుకొన్నావు. నీ తప్పేముంది.

పం: ఇప్పటికే ఊరంతా నీతినియమంలేకుండా లేనిపోని
ఘోష బయలుదేర తీసారు.

సుం: అంతకన్నా ప్రభుద్ధులు లేకపోలేదు.

పం: అవును తన గుట్టును బెట్టుగాయుంచుకోనడానికేయితరు
లను ఎత్తిపొడుస్తుంటారు.

సుం: అంతరార్థం... ..?

పం: సురేంద్రత్తో... ..

సుం: సందేహమేమిటి... ..?

పం: తప్పుడుకూతలు కట్టిపెట్టు.

సుం: అది వట్టి పుకారే.

పం: బౌను పుకారును లేవదీసింది మీరు.

సుం: మేమా (కంగారుగా)

పం: ఆ నటనలెందుకు... చాటుగా కాఫీలు ఉప్పాలు అన్నీ
అందుకుతివేదెవ్వరు. తక్కువ కులంవారితో చీ, చీ యను
పించుకొని మానవత్వం నశించి దాన్ని దాచటానికి

మాటువేసి వుద్యోగానికని ఊళ్ళవెంట తిరిగిన దెవ్వరు?
అంతా నాదే నని ఆశచెంది కాలేజీలనుంచి ఉత్తరాలు
వ్రాసి ఫలితం దక్కక ఏడ్చిందెవ్వరు? మెత్తగా మాట
లన్నా పడటానికి దొరికింది మేమా...నిజంగా మీరు
ఒక మానవులేనా? లేక మీ మానసిక బుద్ధిమైనా
మందగించిందా? యిప్పటికైనా యెదుటివారిని హేళన
జేయటం మానమంటాను.

సుం: విషయం తటస్థపడనిది వారెలా రుజువుస్తారు?

పం: వారికి మంచిచెడులూ లేవు. స్త్రీపురుషినితో పురుషుడు
స్త్రీతో చనువుమీర స్నేహాన్ని అభిలషిస్తూ తెచ్చిపెట్టిన
కళంకధారమిది.

సుం: అంతటి అవివేకు లుంటారా?

పం: తప్పక.

సుం: నీ సౌందర్యాన్ని దాచుకొంటున్నావు.

పం: నే దాచవలసిన అవసరంలేదు. నా చెంతజేరి అదే
భేదపడుతూంది.

సుం: వికసించిన పూవు సేవ సౌరభ్యాన్ని దాచలేదు.

పం: అదృష్టవంతులకు ఆ ఘూణించు భాగ్యం లభిస్తుంది.

సుం: నిజమే.

పం: అడవిలో పూచిన పువ్వు... సౌరభ్యాన్ని వెదజల్లి అడ
వికే ఆనందం కల్గిస్తుంది.

సుం: చివరకు అది అడవికే ఆహుతవుతుంది.

పం: అడ్డుప్రశ్నలు వేస్తున్నావే.

సుం: ఇది ప్రకృతి కల్పన.

పం: ఇది మానవ కల్పన—ఎదుటివారి మనసు అర్థం చేసుకోలేక చులకనగా చూచుట.

సుం: నేను నిన్నొక విషయం అడగదలచొచ్చా.

పం: దానికేం సాధ్యపడితే....

సుం: చిరకాలంనుండి నీ స్నేహక వాంఛిస్తున్నా.

పం: ఎలా సాధ్యం?

సుం: మలినపడ్డ హృదయాన్ని మరమ్మతు చేసుకొని.

పం: వీలుపడదు.

సుం: నీ సౌందర్యాన్ని నిరంతరమూ తలచుకొని.

పం: మనస్సు కట్టుబాటు లేక.

సుం: చేరదీసిన ప్రియుణ్ణయినా సంబంధం లేనటులు సంచరించగలడు స్త్రీజాతి. కాని మా కా పని సాధ్యముగాదు.

పం: కాస్త ముందు వెనుకలు చూడు.

సుం: ఆలోచించే యీ పనికి పూనుకొన్నా.

పం: బుద్ధి హీనులకే దుర్నడతలు—దుచ్చేష్టలు.

సుం పంకజా ఆలోచించుకో. నా అంతరాత్మను అర్థం చేసుకో. నీ హృదయంలో నాకు చోటివ్వ.

పం: (నిరసనగా) ఇచ్చటనుండి వెళ్లాలి మర్యాదగా....

సుం: పంకజా. ఆడవాళ్ళకు ఆలోచన తక్కువ. ఆవేశా లెక్కువనీ అంతరాత్మ అనిపిస్తోందేమో.... కాని... నీ నుండి వేరగుట కష్టము.

పం: యోగ్యుడవని యింతవరకూ గౌరవించాను ఆమర్యాద కూడా పోయింది.

సుం: యిందాకా వచ్చిందా. ఫజిల్లో లక్షరూపాయల లాటరీ
కొట్టేప్పటికి.

పం: అవి రాబట్టేగా....

సుం: యీ విశాలప్రపంచములో ఎవరెన్ని పనులు చేసినా...
ఎవరెంత కష్టపడ్డా... ఎవరెంత మోసంచేసినా డబ్బు
కొఱకే... కోటివిద్యలు కూటికొఱకే...

(అంతరాత్మ బిగ్గరగా)

సుం: ...నీచుడా... మతేమైనా పోయిందా... ఆశకు
ప్రాకులాడి ప్రేమకు పాశుడవై ధనంకారముతో కుమిలి
పోతున్న పంకజకు దాసుడవై ప్రపంచానికే అనుమతిలేని
యభాగ్యుడవై ఆర్థిక స్వతంత్రములేక బానిసగా బ్రతుకు
తూన్న ఆడదాని ఆడంబరాన్నర్థం చేసుకోలేని నిర్భా
గ్యుడవై కుమిలి పోతున్నావా? మానుతిరిగి నీజీవితాన్ని
మరమ్మతు చేసుకో....

సుం: చీ నిన్నెవరడిగారు. పిలవని పేరంటానికి బయలు
దేరావు.

పంకజా... నీ సౌందర్యానికి ముగ్ధుడవై నిరీక్షిస్తున్నా

పం: అదినీకు సాధ్యపడదని ఒకసారి కొకసారి చెబుతున్నా.

సుం: స్త్రీబుద్ధి ప్రళయాంతకమని ఋజుపరుస్తున్నావు.

పం: ఇక నా విశ్వాసానికి కంటస మనిపిస్తున్నావు.

సుం: నామాటలకు విలువ లేదనుకొంటున్నావా?

పం: కాదు. పెద్దమనుష్యుల పేరున జరిగేమర్మితి అర్థంచేసు
కొంటున్నా.

సుం: అనుమానించి అవమాన పరుస్తున్నావా?

పం: కాదు కటువైన నీమోటుప్రవర్తనను పరిచేసుకోమని చెపుతున్నా.

సుం: నాలో దోబూచులాడుతూన్న ఆశను బయటపరచి నందు కెందుకింత ఆగ్రహం?

పం: ఆగ్రహంకాదు. నలుగురిలోపెట్టి గడ్డితినిపిస్తే...

సుం: పంకజా! యిది పరిస్థితుల ప్రాభల్యమా లేక నీమానసిక దౌర్భల్యమా?... ..జాగ్రత్త! ఒడులు తెలుసుకొని మాట్లాడు. నే నెవరినో తెలుసా?

పం: ఓ! తెలియకేం?

సుం: ఈ సుందరాన్ని బెదిరింపనంచావా? ఈ ప్రదేశంలో నువ్వొక్క ఊణముండలేవు. చూస్తావుగా నా ప్రతాపం.

పం: నీ ప్రతాప మిప్పుడు బయటపడింది.

సుం: నీ గౌరవజీవితం ఇంతవరకూ గుట్టుగానుంచాను. ఇక పై నీ జీవిత మెలా పరిణమిస్తుందో నీకే అర్థంకాదు. నీ సత్యశీలత యెవరికి తెలియనిదికాదు. అయినా నువ్వు ఒక అబలవు.

పం: స్త్రీయంటే మీ దృష్టిలో అంత తేలిగ్గా కనబడుతోందేమో.... ..

సుం: కాక...

పం: స్త్రీయంటే పిల్లల్ని కనే యంత్రమూగాదు ఆనందంతో చెలగాటమాడే విలాసవస్తువుగాదు.

సుం: కాదులే... వంటి గదిలో వంటమనిషిలో.

పం: ఈ ఉన్నతమైన విశాలదేశంలోపుట్టి నేర్చుకొన్నదిదేనా?
ఆడదియంటే ఆదిమాత.

సుం: కాదు ఆడదియంటే ప్రేతాళ భూతం.

పం: ఛీ! నన్ను విడువవ్... రాక్షసి... మలినపడ్డ నీ హృద
యార్భాటంతో నా జీవితాన్ని భంగపరచకు.

సుం: నీచురాలా... నీవనవలసినమాట యిదేనా?

పం: మాన ధనుడవని ఒంటరిగా మనసిచ్చి మాట్లాడి
నందుకా?

సుం: నీ మధురవాక్కు విని నా హృదయ యార్భాటా
న్ననుచుకొని షరిపూర్ణానందాన్ని పొందుదామని.

పం: నీవు నా ఆనందాన్ని మంటగలపదలచావు.

సుం: ఆశించినవారిని మోసంచేయడం మీ ఆడవాళ్ళకు
అలవాటేగా.

పం: నీ ఈర్ష్యాగుణం పట్టుబడింది... 'బికారీ'... .. అవత
లకు వెళ్ళు.

సుం: కృతఘ్నురాలా! తండ్రిచచ్చినా పండువంటి కుర్రాన్ని
నీపాల భంగపరుస్తున్నావ్. అవును పరాకుతోయున్న
వారి కందరూ 'బికారీ' లాగానే కనబడుతారు.

పం: అనవసరంగా మాట్లాడకు. To Much is Nonsense

సుం: Sorry అనాలా... .. ఎప్పటికయినా సుందరం
నీవాడని అర్థంచేసుకో.

పం: ఛీ మాట్లాడకుపో.

సుం: నీబతుకూ, నీగర్వం, నే లొంగదీస్తా. ఏనాటికైనా
యీ సుందరం పాదాలే నీకు పూలపాన్పులు.

పం: ఏడిశావ్ ... అవతలికిపో. ఎవరన్నావింటే నగుబాటు.

సుం: ఆడవాళ్ళకు ఆర్భాటాలెక్కువ. ఆలోచన తక్కువ...

పంకజా. పేరు నిలయం ఫలం, ... శూన్యం... పంకజా.

ఏదీ ఒక్కసారి బావా అను.

పం: బావ... నీచుడా... పో అవతలికిపో.

సుం: సరే వెళ్ళుతున్నా... యీ సుందరం ఎన్నటికీ మరిచి
పోడు. నా జీవితానికి ఒక తీరని మచ్చవేశావ్. అయినా.

కాదంటే... అవుననిలే

అవునంటే... కాదనిలే

ఆడవారి మాటలకు అర్థాలే వేరులే

అర్థాలే వేరులే.

(తెర)

నా లు గ వ ర ం గ ము

(సుందరం పాట పాడుకొంటూ యొస్తాడు)

ఒడుల గతులను జూడరా

విలువమాత్రము గొప్పరా

చదువు యచట సున్నరా

ఏమిరాదు యిదిమేటన్న

నీ ఖర్మయని యంటారురా.

నీకు నాకు లేనిహక్కు వాడి

కెవ డిచ్చాడురా.

అడవిమృగములు చూడరా

కడుపునిండితె తినవురా.

బిరుదువంది మనుషమృగములు యంతెరా

ప్రజలమీటే మరచురా.

సురేంద్ర: (ప్రవేశం) ఏరోయ్ సుందరం నవ్వంతాయివ్వాళే
ఖర్చుచేస్తున్నావేమోయ్.

సుం: అనుకోని పని, తలంచని కార్యము జరిగినాయ్.

సు: యేమిటోయ్?

సుం: అదేదోలే (పారిపోబోతాడు)

సు: ఎందుకలా పారిపోతావ్?

సుం: నాకు భయమేస్తోంది.

సు: భయమా. ఎందుకు? నే నేం రాక్షసినా?

సుం: మనుష్యులను చూస్తే భయమేస్తోంది.

సు: అబ్బబ్బ... చంపేస్తున్నావ్. అటు చావనీవు ఇటు
బ్రతకనీవు.

సుం: చావా... అదంటే నాకు చాలా భయం, వెళ్ళిపోతా.

సు: నే నున్నానుగా... ఇదిగో... పాతన్నహం మరిచిపోవద్దు.

సుం: ఇప్పుడేం చేస్తా.

సు: అసలు నీ కెందు కంతభయం. తోటిమానవులను చూస్తే.

సుం: తోటి మానవులా. కాదు. సాటిలేని రాకాసిమూకలు.

సు: అబ్బబ్బ... యింతకీ ఏంజరిగింది?

సుం: నేను పిచ్చివాణ్నట. మనుషుల్లో పనికిరానట.

సు: పిచ్చివాడవా... నువ్వు పిచ్చివాడవా!

సుం: అవును.

సు: కాదు. కాదు. యీ అధోగతి ప్రపంచంలో స్థిర
స్థోమతలేని గాలిపటంలాంటి సంఘపుబాటలో ... అడు
గుజాడల నర్థంజేసుకోలేని యీ మానసికబుద్ధుల్లో ... బీద
వాడే పిచ్చివాడు ... అదృష్టవంతుడు ధనంవల్ల తెలివి
గలవాడౌతాడు ... ధనమే యీ జగానికి మూలం ...
యీ రంగస్థలంలో డబ్బుకేగాని మానవునకు విలువ
లేదు ... శాస్త్రమూ చట్టమూ సమ్మతించితే దొంగే
దొరగా మారిపోతాడు.

సుం: అయితే ...

సు: అసలు సంగతేంటి?

సుం: అసలేంటి మళ్లాచివర.

సు: అదే ... కారణం.

సుం: ఓహో అదా ...

సు: ఉ ... అదే.

సుం: నీది, నాదే.

సు: అదేమిటా.

సుం: అదిసాంతం మారిపోయిందిలే.

సు: సంగతి సరిగ్గా చెప్పు ... ఏదిరా (ఆదుర్దాగా)

సుం: అదే ... పంకజ ... పూర్తిగా మారిపోయింది. అలా

చూస్తావే?

సు: ఎప్పుడు?

సుం: ఒక పావుగంటక్రితం.

సు: అయితే ఏం జరిగింది?

సుం: ఇంకేం జరిగింది. నన్నే ...

సు: హా... పంకజ నిన్ను ప్రేమిస్తోందా...? ఛీ... అప్రీచీ...
నాతో కపటనాటక మాడుతున్నావా. నా కంట పడక
పోవు... నా చేత చిక్కకపోవు... ఆ తరువాత ఏమంది?

సుం: ఏమందేమిటి. “సురేంద్ర నెప్పుడూ ప్రేమించ
లేదే. నా కాతని పరిచయమే” లేదన్నది.

సు: (నవ్వుతో) అయితే అయిందిగానిబలేనాటకమాడిందిలే.
అంతేనా.

సుం: అప్పుడే... వాడి ముఖమయినా నాకు తెలియదంది.

సు: నిజంగా?

సుం: నే నెన్నో గుర్తులు చెప్పా.

సు: ఏమంది?

సుం: ఇంకా ఆశవుందా? ... అయినా ఒకప్రక్క తిడుతూనే
ఆ ప్రేమిమెందుకు?

సు: చిరునవ్వుమొగాన్ని పైకి తిడుతున్న మనస్సుమాత్రం
ప్రేమిస్తూనేయుంటుంది. పంకజా... నా జీవితానికి నీవే
సూర్యకాంతివి. నీవులేనిదేశం కారుమబ్బులా వుంటుంది.
నా హృదయంలో సదా నీ మందహాసాలేవర్షిస్తుంటాయి.

సుం: ఇది ప్రేమప్రతిపాదనా లేక వాతావరణ వివరణా?

సు: సరే నాకు టయిమయింది... ఇంకా ఏమంది?

సుం: అయినా గొప్ప చెప్పటం మానవ సహజమేగా...
అయినా మానవులేమిటి? “చదలేటి బంగారు జలరుహం
బులంఠూడ్లు భోజనంబులు మాకు పువ్వుబోణి” అని
అంది ఆనాడుహంస... తామరతూండ్లు మా కాహారమని
చెప్పరాదు...

సు: అయితే అదృష్ట వంతుడవోయ్. సుందరం పంకజను
స్వాధీనం జేసుకొన్నావు. యీ విశాల ప్రపంచంలో మీ
కెవ్వరూ సాటిలేరు.

సుం: ఇంకా.

సు: సరే. ఎక్కడికి వెళుతున్నావో... కాస్త తోచితప్పిపో.

(తనలో) వీడట పంకజను ప్రేమిస్తున్నాడట. ఛీ నీచు
రాలా. ఏనాడైతే మనమిద్దరమూ ఒకరిముఖానొకరు
చూచుకొని నవ్వుకొన్నామో. ఆనాడే సాటి సమూహ
మంతా అక్షింతలు వేసారు... కాని నన్ను కాలదన్న
టానికి ప్రయత్నిస్తున్నావా... లేక స్వేచ్ఛకు నేనాటంక
మొచ్చునని విచారిస్తున్నావా.

బిచ్చగాడు: (వణుకుతూ ప్రవేశం)

సుం: (వెరిచూపులు)

బిచ్చ: అమ్మా... బాబూ... యీజీవికి దారెటూ లేదా...
మృత్యువు తరుముతోందా... వద్దువద్దు నాకు ప్రాణముపై
తీపివుంది. అనే బ్రతకటమెలా... నన్నా దరించేదెవ్వరూ
అయితే చావడమే మంచిది. ఉన్నవారికన్నా పుష్టిగా
తిండిదొరుకుతుందేమో... వచ్చింది. దగ్గరకే వచ్చింది
వల్లంతా నీరవుతోంది. జగమంతా తారుమారు. యీ
జగానికి పైకప్పు నాకంటినీరు. సరే వెళ్తా... (వణుకుతు)

సుం: ఎవరునాయనా ఎందుకింత విచారంగా బాధపడు
తున్నావ్.

బిచ్చ: ఎందుకు బాబూ శంఖానికి కీచుగోల.

సుం: ఇంతకీ నీకేం కష్టమొచ్చింది?

బిచ్చ: ఇంకేంకష్టంనాయనా. బ్రతకుదెరువుకు పెనుగులాట
సుం: ఇంతమంది జమిందార్లు. పెద్దపెద్ద ఖాతాదార్లు ప్రపం
చానికే ప్రఖ్యాతినందిన కోటీశ్వరులూవున్న ఈవిశాల
భారతదేశంలో నీవక్కడిని పోషించే దయాహృదయం
లేకపోయిందా.

బిచ్చ: పొరబడుతున్నావు నాయనా... ఉన్నదానిలోపెట్టినా
లేకపోతే లేదనిచెప్పినా దయాహృదయమనేది బీదలకే
అంకితము చేయబడింది. దయా జాలీ అంటూఉంటే
కోటీశ్వరులెలా బోతారు నాయనా.

సుం: ఇంతకూ నువ్వెవరవు?

బిచ్చ: నన్నెందుకడుగుతావ్ బాబు. చెప్పకోటానికి సిగ్గు
కూడా వేస్తోంది.

సుం: ఎందుకు సిగ్గు?

బిచ్చ: ఎందుకా... స్వతంత్రభారతదేశంలో పుట్టి పూట
కూటికిలేని బీదవాణ్ణి చెప్పకోటానికి... బాబూ నాకు
రోజులు మూసుకుపోతున్నాయి... మాట్లాడించకు...
యీ జగంలో సుఖంలేకపోయినా ప్రయాణంలోనన్నా
మైమరచి ఈ జగాన్ని మర్చిపోతానేమో. (మూల్గుతూ)
అమ్మా... అమ్మా.

జమిం: (ప్రవేశం)

సుం: ఇంతకూ నువ్వెవరవు బాబూ? నీ వాలకముచూస్తూంటే
నా గుండె తరుక్కుపోతుందీ.

బిచ్చ: ఇది ఇప్పుడడగబోకు నాయనా... గుప్పెడు మెతుకుల
కోసం కడుపు చేతబట్టుకొని వలస వచ్చిన దరిద్రుణ్ణి.

* జ: (వెర్రిచూపులు)

సుం: ఎందుకలా విచారపడతావ్. కష్టము అంటే బీద వాళ్ళకు పుట్టినిల్లేగా, చెప్పనాయనా;

బిచ్చ: అదంతా చెప్పటానికి భయంకూడా వేస్తూంది....

నేనూ ఒక సామాన్యపు రైతునే. గాలివానవల్ల నేను

బకాయి చెల్లించుకోలేక పోయినాను. అందుకు పెద్ద

లనుకున్న రైతులంతా ఆస్తిని స్వాధీనం చేసుకొన్నారు.

కుటుంబాన్ని పోషించటం కష్టమయ్యేసరికి నా జానెడు

పొట్టకు దోవెతుక్కుంటూ బయలుదేరాను. పెద్దకొడుకు

చిన్నతనంలోనే అమ్మమ్మ ఆస్తికి దత్తత వెళ్ళాడు.

కుటుంబమంతా న శిం చి పో యిం ది. యెక్కడికి

పోతున్నానో తెలియకుండానే ప్రయాణం

సాగించాను. ఒకచోట ఎందుకో దిబ్బపైన్యమంతా

గుంపులు గుంపులుగా యున్నారు. ఏమిటాయని నిలబడి

చూస్తున్నాను. గల్లంతు బయలుదేరింది. అటూ, నిటూ

తిరుగుతూ నన్నుపట్టుకొని గొలుసులు కట్టారు. ఏం

చేయను...? యిదంతా యేమిటని అడిగితే 'నువ్వు

దొరగారి మరచెంబు కాజేస్తావా యంటూ నానా

హింసలు పెట్టారు. చివరికి అది వారు పోయిన క్యాంపులో

మరచిపోయొచ్చారని మరోబంట్లోతు తెచ్చి యిచ్చాడు.

సరే కేసులు దొరకని గోజుల్లో దొరికినివాని నెందు

కొదిలిపెట్టాలా అని నీకు అయిదేండ్లు ఖయిదన్నారు. ఆ

ఖయిదులో బాధలు పడలేక ఆ ఏకాంక జీవనం పట్టలేక

యీ విశాల ప్రపంచంలో నా కొక్కడికి ఖాళీ దొర

కదా యని పారిపోయొచ్చాను...యిప్పుడు జీవనానికి బాధపడుతున్నాను.

సుం: పిచ్చివాడా సర్వమూ నీ స్వాధీనములోయున్న ఆ నాల్గు గోడలమధ్య స్థలాన్ని విడచి బెత్తెడు నేలైనా లేని యీ పెద్ద ఖైదీలో ఏం సుఖపడదా మనుకొన్నావయ్యా. ఈ ప్రపంచంలో యెవరిగోల వారిదే. యెవడు వెదికినా స్వార్థానికి మార్గం.

జ: (దగ్గరలో కొస్తాడు)

బిచ్చ: అయితే ప్రపంచంలో నాబాధ విసేవారే లేరా?

జ: ఆ... ఎవరైనా తీరిగ్గాఉంటేగా ఎదుటిబాధ నర్థంచేసు కోటానికి.

బిచ్చ: అంతేనా... నువ్వా జమిందార్.

సుం: అవును జమిందారుగారే. (వికటంగా)

బిచ్చ: (తనలో) తల్లి లేని కొడుకువు. తండ్రి లేని బిడ్డవు. ఎక్కడున్నానో. నువ్వన్నా సుఖంగా నిలచి వంశానికి వన్నె తెచ్చి మలినపడ్డ సంఘాన్ని మ ర మ్మ తు చేయరా... (దగ్గుతూ) అమ్మా... అమ్మా... అమ్మా... సుందరం... (చచ్చిపోతాడు.)

సుం: (చేతిపై పచ్చచూచి) శ్రీనివాస్. నాన్నా, నువ్వా నాన్నా...నాన్నా...

(తెర వెనుక పాట)

దై వమా! దై వమా

నీకయినా లేదటరా జాలీ

నిజాని కున్నావో లేవో.

లేకమేమే వెర్రెగ ప్రాధేయపడుచుంటిమో

నీవును స్వార్థముతో మునిగియుంటివో .

సాగకయున్న

పంపరాదటయ్యా నీరాజినామ పత్రం

వేయితలలెందుకు నినుగొల్వ

మా హృదయమందొకసారి

తప్పని యెన్నుకొందుము

మా ప్రకృతి సాక్షిగా? .

సుం: నాన్నా పుట్టిన ప్రతి జీవి ప్రపంచానికి పనికొస్తా

డని లోక మాసిస్తోన్న బీదపొట్టతో చావవలసినవసర

మొస్తోంటే...నాన్నా ప్రజలసౌభాగ్యమే జీవితలక్ష్యంగా

యెంచే నీవు ఒక మానవుడుగాజన్మించాలి. అడుగెటు

వేయాలో, మాటెలా మాట్లాడాలో తెలియనివాడివి నీ

మోసపు ప్రపంచంలో కెందుకొచ్చావు నాన్నా?

జమిం: శాంతించునాయనా. పోయినవాళ్ళు తిరిగిరారుగా.

నేనూ విచారపడుతున్నా నా కళ్ళముందు ఒక ఓటు

పోయిందని. శాంతించు. ఏడిస్తే లాభమేముంది?

సుం: శాంతీ... శాంతీ... శాంతి... ఏమిశాంతి?

జమిం: పెద్దలమాటనుసరించాలయ్యా.

సుం: తింటానికి తిండిలేక కడుపుచేతపట్టుకొని వలసపోతోన్న

కట్టుగుడ్డలులేక మానరక్షణకై మూరెడు గుడ్డ మొలకు

చుట్టి బండచాకిరి చేస్తూన్న విద్యనభ్యసించటానికి డబ్బు

లేక విరామమే సమాధిగా యెంచుకొంటూన్న శాంతీ

శాంతీ యంటూ శాంతికపోతుల పేరుతో రాంబందు

ల్లాగా ప్రజలను పీక్కుతినే శాంతికపోతాలతోనే అనుసరిస్తాం. ప్రజాఘోష తీర్చలేక, ఉన్నచోట తొడుచేటలు కుక్కలకలవరంగా మానవ హృదయాలు దగ్ధమై పోతుంటే దాని నరికట్టలేక బైటకుపోయి, శాంతి, శాంతి యంటానికి సిగ్గుండొద్దూ.

జమిం: అవన్నీ ఎందుకునాయనా. నా పని నేను చెపుతున్నా. నేను వచ్చే ఎన్నికల్లో M. L. A. గా నిలబడుతున్నా. కాబట్టి ఒటు యిస్తారని...

సుం: నిన్నెన్నుకొంటే యెంచేస్తావు? నీకేం తెలుసనీ!

జమిం: తెలిసికొని వాటినన్నీ తిరగెయ్యటానికేగదయ్యా మిమ్మల్ని యెన్నుకోమనేది.

సుం: రాజధానికి దారి తెలియదు. నీకుగూడా గద్దెపై హక్కు కావాలి.

జమిం: అదంతామెందుకు? జాతి మత రహితమైన ప్రజాస్వామ్య ప్రజారాజ్యాన్ని స్థాపించటమే మా ఆశయమంటే నమ్మండి.

సుం: ఎవరిసొమ్ముంది పంచుకు తినడానికి? చూడవయ్యా ప్రజారాజ్యమని డబ్బాకొట్టునే యీ స్వతంత్రదేశంలో ఎంతమందున్నారో తిండిలేక చచ్చిపోయేవాళ్ళు. ఓటు అడిగావుగాని పోవయ్యా. కాతాలు తల్లకిరదులయ్యాయి.

జ: ఇదిగో డబ్బు?

సుం: డబ్బు... డబ్బుట మేమెంత బీదలమయిన మానవత్వాన్నముకొనే మృగాలము కాదయ్యా... యిదేమైనా వడ్డీవ్యాపార మనుకున్నావా...? తిండిలేక యెంతమంది

పాణాలు ధారపోస్తున్నా అంతఃపురంలోవుండే మీకేమి తెలుస్తుంది. తండ్రిపోయి నేనేడుస్తోంటే స్వార్థంకోసం నువ్వు పెనుగులాడు తున్నావంటే .. నిజంగా నీదిమానవ హృదయమా లేక పాపాణహృదయమా.

జ: ఊ— ఇలాగైనా బ్రతుకుతున్నారు. ప్రాణంపోయిన వాళ్ళుచచ్చినా. ప్రాణమున్న వాళ్ళన్నా బ్రతుకు తున్నారు. అదికూడా ఉండదు.

సుం: ఇంకేం చేస్తాం. బంజరుభూములన్నీ ఇప్పుడు సాగుచేస్తున్నావు. ఇక స్మశానాలు సాగుచేస్తావు అంతేనా! ప్రపంచానికే శృంఖాలు వేసేవాడివి యిది నీకొక పెద్దపనా. పోవయ్యా యిదేమీ వడ్డీవ్యాపారంకాదు.

(జమిందారు వెడలిపోవును)

నాన్నా—వింటున్నావా నాన్నా—లోకం పోకడ—
(తెరపడుతుంది)

ఐ ద ప ర ం గ ము

[పూలమొక్కల పూలుకోస్తూ పాట పాడుతుంది]

పం: జలజావల్లిక మోహనమల్లిక రారా నిటుబావా
తీయసు ధారమందార ధార నాప్రేమ గీతిక రావేల

సు: (తెరచాటున) మింగెడు ఊట నా పే)

మ బాట యాయవ్వన తటాకం

పం: ఏమిటో నవ్వులో యీ వికాసం
ఎందుకో నీ మోమాటం

సు: అడిగియుంటినే ఫిజిక్స్ నోటుస్
తెలుసుకొంటనే నీ ట్రిక్సు

పం: యేమిటి యీ మాయా
మాటలు బూటకమాయే
నటనలు నేర్చెను చాలా

సు: అంతిమరోజులు అందుకొనవే
నా అమృత సందేశం

పం: ఆ—యేమన్నావ్—ఎవరునువ్వు—

సు: మరువకమ్ము మరువకమ్ము
నీ యాక్స్ వల్ మేటునే.

పం: (తొంగిచూస్తూ) జలజావల్లిక
మోహన మల్లిక రా రానిటు బావా
సురేంద్ర బావా నువ్వా
ఊహప్రపంచంలోనుంచి భావి
ప్రపంచంలో లాక్కొచ్చావు బావా.

సు: నువ్వు నాకు ప్రపంచం నిజస్వరూపాన్ని చూపించావు.
అవిజ్ఞానాన్ని పారదోలి విజ్ఞాన వీధుల్లో నడిపిస్తున్నావ్.
సరే కాలమంతా మీదే.

పం: మాటలపై నకూడా అంత పెత్తనం చేస్తున్నావు మగ
వాడవనా?

సు: పెత్తనంచేసి మగవాడుకూడ అలసిపోయాడు. అది
కూడా మిమ్మల్ని ఆరాదిస్తోంది.

పం: ఏమిటిబావా ఈ మాటలు ఎందుకని?

సు: ఎందుకనా ఆసించినవారిని మోసంచేసే సుల్కనైన

* స్త్రీహృదయాన్నర్థంచేసుకోలేక “అథ్వాన్నమైన అంగ
డిలో అర్థాన్నంతా వ్యర్థంచేసికొని” జీవితాన్ని మలినం
చేసుకొన్నందుకు.

పం: వెళ్తూ. వెళ్తూ. శరత్ ఏమయినా యావత్తన నేర్పి
వెళ్ళాడా.

సు: అంతకుమించిన కవులే. యున్నారీ ఆంధ్రదేశంలో.

పం: అయితే మలినపడినదాన్ని మరమ్మతు చేసుకో.

సు: చేసుకోడానికే వచ్చా.

పం: బావా... ఏమండీ సురేంద్రగారూ.

సు: ఏమిటండీ పంకజగారూ.

పం: మొన్న మ్యాటిసికి శేషమహల్ కొస్తానని రాలేదే
మండీ.

సు: నాకు రేడియో స్టేషనుదగ్గర పనుండి వెళ్లాలెండి.

పం: ఓ... హో అలాగా అయితే యివ్వాలవేళదాంరండి...

(చెయ్యి పట్టుకోబోతుంది.)

సు: పంకజా నిజంగా మీజాతివాళ్ళందరు నాటక మాడ
డంలో వీధిభాగవతులను మించిపోయారే...

పం: ఏం మాటలు చాలాదూరం పోతున్నాయి.

సు: పోవడమేమిటి సుందరంమాటలు దగ్గర కొస్తున్నాయిగా
చాలదూ.

పం: పో! బావా... రా! బావా టైమవుతుంది.

సు: మీ బావసుందరం, యింతకుముందే P. W. D.

Groundకి వెళుతున్నాడు వెళ్లు.

పం: ఎందు కనవసరంగా వాడిపేరు తలుస్తావ్?

సు: ఆ కపటనాటక మెందుకు. అందితేజుట్టు అందకపోతే

కాళ్ళుపట్టే బుద్ధిస్త్రీది.

పం: మాటలు సుతిమించి పోతున్నాయ్.

సు: ఏనాడో అచ్చుకొన్నా.

పం: ఏమిటీ యీ అపవాదు.

సు: బయటపడితే అపవాదు లేకపోతే కలగలుపు... అంతేనా

పం: ఏమంటున్నావ్..

సు: ఏమంటున్నానా స్త్రీబుద్ధి ప్రళయాంతకమంటున్నా.

పం: ఏమిటి యీ అన్యాయం.

సు: నీవు నాచదువుకూడా నాశనం చేశావు. నువ్వులేకపోతే
భాష్యత్ ఎలా మారిపోయేదో నీకోసం నా సర్వస్వాన్ని
ధారపోసా. సర్వమూ నీవే ననుకొన్నా.

పం: అయితే?

సుం: సాంఘిక జీవితం సుఖంగా జరగాలీ అంటే కొంత
హద్దూ కొంత నీతీ అవసరం. అవి లేకపోతే మానవుని
పట్ట వగ్గాలుండవు... ఎదుటి మనిషికి కష్టం కల్గకుండా నీ
వెన్ని చట్టాలను, నాశనాలను ఉల్లంఘించినా తప్పులేదు.
స్వార్థంతో చేయకలిపి ఎదుటి మనిషిని నిలుపునా ఖానీ
చేయటమే మానవ లోకానికి మాయని మచ్చ. జీవితా
నికి ఎదురీదుతున్నామని అగ్నిసాక్షిగా పెండ్లాడిన భర్తను
కాదని అవక తవకపనులు చేసి భారతనారీ సౌశీల్యాన్ని
చంపటం ఎదురీతకాదు. విడాకులు వచ్చినాయికదా అని
వివాహాలలోయండే అందాన్ని సర్వనాశనం చేయడం
ఎదురీతకాదు. చట్టాలను ఉల్లంఘించినా నైతిక ధర్మాన్ని

కాదనగూడదు. ఎన్నిటిని ఎదిరించినా అంతరాత్మను అనుసరించాలి.

పం: ఏమిటి? నీ కవిత్వధోరణి?

సు: నిజం చెప్పితే ఉలుకు లెక్కువ.

పం: అయితే నన్ను గురించి నీచదువుకే ఆటంకమొచ్చింది. అన్నిటికీ కారణం నేనా?

సు: మీరుకాక ఇంకెవ్వరు? మీలాంటివారు. మీరేమిటి మీ స్త్రీజాతివాళ్లు కాలేజీలకు రాకుండాఉంటే ఏబాధ లేకుండా స్వేచ్ఛగా చక్కటిచదువుతో ఎక్కువ ఉన్న తోద్యోగాలలో కెంతమంది పోయేవాళ్లో.

పం: అంతవరకే చూస్తున్నావు? మీలాంటి అల్పబుద్ధులందరూ డబ్బుతో ప్యాసయ్యి విజ్ఞానము శూన్యమయ్యి జీరోడిగ్రీతోప్రభుత్వాన్ని నిరుద్యోగమోతాటూ బాధించకుండా మేమంతా దేశబాన్నత్యానికై మీ భాష్యత్ జీవితాలను వడపోత పోస్తున్నామే. మే మెంత ఉపయోగపడుతున్నామో తెలుసా?

సు: తెలియకేం అంతేనా మీవల్లకాదు మగవాళ్లు తలకాయలు పగలగొట్టుకొనేది.

పం: సరేలే నీ సాధింపులు. రా వెళదాం.

సు: నీకు బుద్ధిలేదూ? నీచురాలా! నాతో కపటనాటకమాడుతున్నావా? చాటుచాటుగా కాతాలు కుదుర్చుకొంటున్నావటే? కుదుర్చుకుంటే కుదుర్చుకున్నావుగాని కాస్త మంచికాతా Book చేసికో.

పం: ఛీ... కాస్తమర్యాద నేర్చుకో.

సు: సుందరం ఎప్పుడొస్తా నన్నాడు.

పం: (మానం)

సు: నిన్న సుందరంతో గుసగుస చేస్తూ నాసంగతే ఎరుగ
నన్నావటగా? నామొఖమే తెలియదటగా?

పం: ఎవరన్నారు?

సు: అయిన నిన్నెవరడిగారు? ఆనాడు నా అవసరంకొద్ది
కాలేజీ ఎలక్ష్ నులో నిన్ను ఓటడుగవలసివచ్చి నిన్ను
నేను ప్రాధేయపడి అడిగినందుకు... “నేనొకటడుగు
తాను. సమాధానం చెప్తున్నావా?” అంటూ నాలిముచ్చు
మాటలన్నీ మాట్లాడి నన్ను మోసంచేసి రబస తెలియని
రంగంలోకి నన్ను నటకుడుగా పంపి రిజిష్ట్రరాఫీనుచుట్టూ
తిప్పి సర్వనాశనంచేసి, చివరికి దీనికిపూనుకున్నావా...
అతనే చెప్పాడు.

పం: కాదుబావా పొరబడుతున్నావ్.

సు: ఓసీ? కపట సంచారీ? నన్నే మోసం చేస్తున్నావా.
వెళ్ళు నీ సుందరం పాదాలదగ్గరేయుండు. పో అవతలికి.

పం: ఛీ... స్త్రీ లోకానుభవంతో ఇతరులతో మాట్లాడిందా
తోటిమానవులే అనుమానించటం మీ మగజాతికి పరి
పాటేగా. అందుకనే స్త్రీ అన్నిరంగాలలోనూ వెనుకంజ
వేసి స్త్రీయొక్క పౌరసత్వాన్ని సాధించలేకపెచ్చిదానిలా
వ్యవహరిస్తుంది.

సు: అందుకనే పోయినవ్యూ త్రాగి తందనాలాడు నాకు
సంబంధంలేదు. మీ సుందరం ఎక్కడున్నాడో వెతు
క్కోపో...

సుం: (ప్రవేశిస్తూ) హా...హా...హా...హా...బలే బలేరబస
రండోయ్... రండి ...బలేవెంత ... ఆలుమగలు
తగవులాట... ఇక్కడ ప్రేమప్రతిపాదన... కేసువిచారణ...చూస్తారే రండి టిక్కెట్టులేని డ్రామా...

పం: ఏడిసావ్... అవతలికిపో... నారదుడుతరువాత నువ్వె.

సుం: సావిత్రితరువాత నువ్వేననుకొంటా? సానుల్లోపతివ్రతపు.

పం: ఛీ...నోర్ముయ్...కాపురాలు వేరుచేసి మనస్సులు
తారుమారుచేసే పెద్దమనిషివిగదామానవమాతృడవేనా?

సుం: ఉహూ...

పం: నీచుడా. నువ్వు ఒక మానవుడవేనా? రాక్షసి.

సు: పో అవతలికి...నీచురాలా. (సుందరం వెళ్ళిపోతాడు)నా
యింట్లోనుండి...నీ కోసం పదివేలు ఖర్చుచేసి యీ
భవనంకూడా కట్టించాను.

పం: నే నేం వేశాను? చెప్పండి?

సు: నీ మూలాన అటు తల్లిదండ్రులకి దూరమయ్యాను. ఇటు
మానవత్వానికిమైలపడ్డా.

పం: నేను మీరు లేకపోతే ఎలా ఉండేదో మీతోనే సర్వ
సౌఖ్యాలు ఆనుకొన్నా,

సు: (బటబట యీడ్చుస్తూ) పో అవతలికి నా ఇంట్లోకి రావద్దు.
శనిగ్రహమా. తలకాయలు మార్చటం మీ జాతికి అలవాటు.
ఈర్ష్య మీ జాతికి మేటిలక్షణం. ఎదుటి హృదయాన్నర్థం చేసుకోలేకపోయినా మాట్లాడితేనే పొంగి
పోయి గగుర్పొడిచే స్వభావం మీది.

(పడవేసి అవతలికి పోవును)

ఆ ర వ ర ం గ ము

[రంగస్థలము: సుందరం తిరుగుతూయుంటాడు “నవ్వు ఒక మానవుడవేనా?” ఆ నే మాట, అంతరాత్మలో తరంగాలు కొడుతూయుంటుంది సుందరం రంగస్థలముపై కూర్చుంటాడు]

సుం: నేను మానవుడ నెందుకుకాను

ప్రపంచమంతా గ్రుడ్డిది.

నేను మానవరూపంలోపుట్టి ఈ జగజ్జాలన్నీ
నడుపుతున్నా, నడుస్తున్నా యుగయుగాలు.

(పాట)

నేను ఒక మానవుడను, మరణించని మానవుడను
కాళరాత్రి గర్భంలో, కలలుగనేమానవుణ్ణి || నేను||
భూతకాల వాహినిలో, వర్తమాన జగత్తులో
ఆగామికలోకంలో, నిదురించే శాశ్వతాణ్ణి

నేనూ ఒక మానవుణ్ణి

మరణించని మానవుణ్ణి

భూతలస్వర్గపు బాటల్లో

అణుబాంబుల రణరంగపువీధుల్లో

పోరుసల్పి విజయమొందిన, వీరోచిత ఆండ్రుణ్ణి

నేనూ ఒకమానవుణ్ణి, మరణించని మానవుణ్ణి

స్వార్థహతమతస్థలి, హతమయ్యే ప్రాణికొట్ల

ఆకలితో అప్పులతో, కుమిలిపోయే ప్రజాశక్తుల

సాభాగ్యపు హేలనకై, అనుక్షణం మరుక్షణం

ప్రజాస్వామ్య రథచక్రిం, నడుపుతున్న సైనికుణ్ణి

నేనూ ఒకమానవుణ్ణి, మరణించని మానవుణ్ణి

విశ్వాన్నంతా ఒకటిగజేసి, వీరరక్తాన్ని ధారగపోసి

రక్తవాహినిలో, ప్రజారాజ్యాన్ని ప్రతిష్ఠించి
జయభేరి విజయరణభేరి మ్రోగించి
ప్రఖ్యాతిగానే మానవుణ్ణి, నేనూ ఒకమానవుడను
మరణించని మానవుడను, అన్యాయాలనురూపుమూపి
అక్రమాలను అరికట్టి, ప్రజలె ప్రజలమేలుకోరి
పాలించె యుగంబిదని, చైయెత్తి జైకొట్టి
శాంతికి నిలయం ఈలోకం అనిపేరునిల్పే శాశ్వతుణ్ణి
నేనూ ఒకమానవుడను. మరణించని మానవుడను.

(ఆధారం రెంటాల)

ప్రకృతి: (Naturis voice) ఎవరవయ్యా నువ్వు? ఆవే
శంలో అంతరాత్మను మలినపరుస్తున్నావ్.

సుం: అంతరాత్మకాదు మలినపడేది. విశ్వజగత్తు.

ప్ర: అడగటం మరిచాను. ఇంతకు నువ్వెవరవు?

సుం: నన్నే యెరుగవా పిచ్చిదానా.

ప్ర: ఎరుగకనే కదా. చెప్పు నాయనా.

సుం: (వెర్రి చూపులు)

ప్ర: భయపడతా వెందుకు. చెప్పు పరవాలేదు.

సుం: అయితే నన్నెనుగవన్నమాట. యీ జగంపుట్టినప్పటి
ఉంటున్నాను.

ప్ర: ఇంతకి ఎవరు నువ్వు. చెప్పు నాయనా. నా కర్థమవు
తుందిలే నీ బాధ...

సుం: వెర్రిదానా; ఈ ప్రపంచాని కెంత వెనుకబడిఉన్నావు.
అదిగో విశ్వస్వార్థరథం ముందుపోతూంది. పో వారితో
కలుపు. నా గాధ నీ కెందుకు.

ప్ర: చెప్పు. పరవాలేదు చెప్పు.

సుం: అయితే అడిగావుగనుక చెబుతున్నా విను. మీరు మమ్మల్ని చూడడంలేదేమోగాని నేనుమాత్రం అంతా చూస్తూనేయున్నాను.

ప్ర: ఎవరో ఒక నిర్మల హృదయుడులాగున్నావు. నీపనేమి బాబూ

సుం: ఇంకా తెలియదా? పాపం. నే నొకప్పుడేంచేస్తానో నాకే తెలియదు. అస లెవరికోసం, ఎందుకోసం బ్రతుకు తున్నావో అనేమాట అంతేలేదు. అయినా తెలియక ఏదో యీ ఇనుపపాస్తాల కత్తులబోనులో యిరుక్కు పోయానుగాని, ఆ సృష్టించిన శక్తి యే లోకంలో నీకే జన్మ గావాలి యని నన్నడిగే చేస్తే ఏమి కోరుకొని యుండేవాడినో.

ప్ర: ఆ విచిత్రంగానేవుండే.

సుం: ఒక విచిత్రమేనా. జీవితమంతా ఒక నాటకరంగం. నీ కర్దంగాదులే.

ప్ర: ఇంతకీ నీ పనేమిటి?

సుం: ఒకటేమిటి నేం చేసేవనా అగ్నిజ్వాలతో మండిపో తూన్న ఇనపకమ్మలపై సమ్మిటపోట్లువేసే కార్మికుణ్ణి. త్రేతాగ్నిలో సూర్యునిఎదుట మలమల మాడుతూన్న నల్ల నిరాశ్వును నలిపే కర్షకుణ్ణి స్వార్థాన్ని హస్తాబ్జలిలో నాశనంచేసి నూతన జీవితానికి కంకణం కట్టుకొన్న మానవుణ్ణి ... ఇంకా ఎన్నో ... యెన్నో ...

ప్ర: అంతా అర్థంజేసుకొన్నా చీకటిని పటాపంచలుచేసి

లోకానికి వెలుగును విరజిమ్మే దివ్యజ్యోతికికూడా సంతోషము, శాంతి, సుఖములేదుకదా. అంతా అంధకారమేనా.

సుం: అవునుతల్లీ చీకటిని పారద్రోలి కాంతిరేఖలు విరజిమ్మే తేజోజ్యోతికి దాని సన్నిధానఎల్లప్పుడూ చీకటేగదా.

ప్ర: నీ నివాసం?

సుం: అన్నిచోట్లా నేనే. ఎక్కడచూచినా కనబడతాను.

రాజ్యాలేలేది నేనే. రాళ్ళు నలిపేదినేనే అంతఃపురా లలో ఆటలాడేది నేనే హర్షధ్వనాలతో అరకబట్టెదున్నేదీ నేనే. తిన్నదరుగక ఏడ్చేదినేనే తిండిదొరుకక కుమిలేది నేనే... నేను... మానవుడను. కలక్టరు ఆఫీసులో నేనే ఆఫీసుల్లో గుమాస్తాను నేనే కార్మికుణ్ణి నేనే కర్షకుణ్ణి నేనే అంతా నేనే దయ, కరుణనిస్వార్థము ఉన్నచోట్లా నేనుంటాను. నేనున్నచోట్లా అవన్నీ ఉంటాయి. ఇక నే ఉండనిదల్లా స్వార్థంతో మునిగి, ప్రజలతో విలాస మాడే ధవికల్లోను, ప్రజాశక్తులమని ప్రజల్ని మోసం చేస్తున్న వ్యక్తుల్లోను- అమానుషత్వం అనాదరత్వం అరాచకమంతా నాకు పుట్టుకతోనే శత్రువులు.

ప్ర: బాబూ మీకు కోర్కెలంటూ లేవా?

సుం: ఓ లేకేం.

ప్ర: అయితే మీకు స్వాధీనమవుతాయా. అసలుమీరు కోరుకొనేది మానవ సాధ్యమేనా.

సుం: అవునుతల్లీ అవును. ఈ విశాల మానవలోకంలో మనుష్యులంతా ఏకుమ్మడిగా ఒక త్రాటిపై నడవాలని

మా ఆశయం. లోకంలో ప్రళయతాండవం ప్రబలిపోతూన్న స్వార్థాన్ని సర్వనాశనం జేసి ఆకలి అప్పులను హత మార్చి మానవత్వానికి విలువ తెచ్చి జీవితం నిత్యకళ్యాణం పచ్చతోరణంగా చేసి యీ రాక్షసిలోకాన్ని రామ రాజ్యంగా మార్చాలని మా కోరిక.

ప్ర: ఆదర్శమయిన ఆశయాలతో నిండియున్న మీ హృదయాలు దగ్ధమయిపోతున్నాయి. ఇక చెప్పనవసరం లేదు. వద్దు చెప్పవద్దు.

సుం: ఎందుకమ్మా నిర్వింతగా విచారపడుతున్నావు. ఎవరు నువ్వు?

ప్ర: నేనా... చెప్పకోటానికి నాయనా. పుట్టిన ప్రతి జీవి సృష్టిలో అందాన్ని ఆనందాన్ని సమానంగా పంచుకొంటారనుకొన్నాను. కాని స్వార్థంతో మానవుల్లో హెచ్చుతగ్గు లేర్పరచుకొన్నారు. రక్తబంధాలు ఒకటైన వర్గ వర్ణ భేదాలు సృష్టించి నిరుపమానము, అధర్మాన్ని ఆరాధదేవతగా ఆగాధిస్తూ బీదబామ్మల్ని తోలుబామ్మలుగా చేస్తున్నారు ఇదంతా ఎవడుదాసిన ఎవడబ్బముల్లి మూలధనం. అంతా చూస్తేనేయున్నాను. నేను యీ లోకానికి ఆదిమాతను.

సుం: ఆ...

ప్ర: అవును ప్రకృతిని.

సుం: ఎవరు నువ్వా తల్లీ! ప్రకృతివా! ఎంతటి అదృష్టం ప్రకృతి, ఆదిమాత క్షమించు తల్లీ! తెలియక నా అనోగతి ధోరణిలో నిన్నవకతవకలు చేశాను. క్షమించుతల్లీ!

ప్ర: లే నాయనా లే. కూర్చుంటే కార్యం నెరవేరదు. ఒక్కసారి విజృంభించి ప్రజాగోషతో ఐక్యమై హెచ్చుతగ్గులు రూపుమాపి సమసంభంధ సామరస్యాన్ని ఏర్పరచాలి.

సుం: అవును తల్లీ! అక్షరాల నిజము. సుందరమయిన ప్రపంచంలో సృష్టించబడిన అందాన్ని ఆనందించడానికి మానవులందరూ వారసులే. స్వార్థంతో స్వార్థపరులంతా అహంకారాన్ని విరజిమ్మి, ప్రజా హృదయాలు కు మత్తుజల్లి బీద కళ్ళకు గంతలుకట్టి ప్రజల్ని నాటకమాడిస్తున్నారు. బీద బ్రతుకే ఒక విలాసంగా చూస్తున్నారు. సహించటానికివీలులేదు. జిహ్వాకుండే రుచి ప్రక్కనే కత్తికూడా సాముపెట్టాలి. ఏం చేద్దాం తల్లీ!

ప్ర: ఏం చేయటమేమిటి? ... మలినపడ్డ మానవలోకాన్ని మరమ్మతు చేయాలి. నాతో ఏకమా. యీ అరాచకాలను, అహంభావాలను, అహంకారాలను సరిహద్దులు దాటి పోనియ్యద్దు. గొప్పకొద్ది విలువ చంపుకొని నీచ కార్యాలకు పూనుకొంటున్నారు. దీన్ని ఇంతటితో ఆపి వేయాలి.

సుం: అంటే!

ప్ర: అంటే. యీ లోకాన్ని మార్చివెయ్యాలి.

సుం: వేసి?

ప్ర: వేసి రామరాజ్యంలాంటి మరో నూతన ప్రపంచాన్ని సృష్టించాలి.

సుం: అదెలా సాధ్యం ?

ప్ర: కాదు. నాకు నువ్వు సాయపడు. నువ్వు నేను నేకమైతే
సాధించలేని కార్యమంటూలేదు. మానంగా కూర్చుంటే
నిర్మలమైన హృదయాలు కుమిలిపోయి అశాంతి ప్రబలి
పోతుంది. మానవలోకాని కనమానమొస్తుంది. రా...
అనుమానించకు నాతో కలుపు ఒక్కసారి లోకంపై
చూసి మలినపడ్డజీవితాలను మరమ్మతు చేసుకోమని
కేకవేద్దాం.

(పాట)

ఇద్దరు: ఓ వీరులార త్యాగులార, మహాజనుల్లార
కదలండికదలండి, మీరిక లేవండి లేచినడవండి
ఈసుబాధలగుపించని, మరోప్రపంచ

మొకటుందోయ్

॥ఓ॥

యంత్రంతో పోరుసలిపి యోచించేకార్మికుడా

పొలాలనన్నిపొలాలదున్నీ

చెమటోడ్చి కష్టించేకర్షకుడా.

ప్రేమపీఠమెత్తుకొని ఆశలన్నిబట్టుకొని

ఊగిసలాడే ఓవిద్యార్థి, కలలుగ నేమనంస్వప్నాలుగనే

నవలోకం సృష్టద్దాం పదంకోయ్.

॥కదలండి... కదలండి॥

అట్టుమోపిన ఓ ముద్దుగితా, అరకబట్టిన ఓరైతుబిడ్డా

కలంపట్టిన కవిసోదరా, చంటిబిడ్డనెత్తుకొనీ

కడుపు చేతబట్టుకోనీ, వలసపోయే ఓ సహోదరీ,

కన్నతల్లి కన్నీరొలకని, ఆదర్శరంగ ధర్మసంచార

నిత్యకళ్యాణ పచ్చతోరణం,

ఆ దివ్యలోక మొకటుందోయ్
 అగుపించేలోక మొకటుందోయ్.
 భూలోక సంచార భూతలస్వర్గం
 స్వాస్థనిర్మూలనా స్వరూపచట్టం
 (పంకజ ప్రవేశిస్తూ సుందరం కాశ్యపై బడుతుంది.)
 తప్పులెన్నుకొనే ప్రతిపాదనాయుక్తం
 అన్నిటి కనువై నది యాలోకం
 కలహాల కవమానమిచ్చి
 చేయిచేయి కలుపుమిదే భాయీ
 కదలిరమ్మిదే భాయీ
 త్యాగంబు మనపుట్టినిల్ల ని చూపించాలిదేభాయీ.
 ఐక్యస్యాతంత్ర్యమే మన జన్మహక్కని
 దుక్కిదున్నే రైతుబిడ్డదే భూమిపై హక్కనీ
 బాధ్యతకె హక్కు సాధ్యంబనీ
 పరధ్యాన్నమే మానవుని జీవసమాధనీ
 అనురాగ అందాల ఆ స్వర్గలోకనౌకలో పోదాము.
 లేవండి లేవండి మాదివ్యమూర్తులారా
 లేచి ముందడుగు వేయండి మాతోటి మానవులార
 ఓ. వీరులార త్యాగులార మహాజనుల్లార
 ఆదర్శప్రజల్లార పోదాము పదండి
 వెళ్ళివద్దాము నడవండి.

(న మ - స్తే.)

అ తి త్వ ర లో రా డో వు న వ ల య

★ స్త్రీ హృదయం

★ పూలమాల [పాటలు]

★ నపల నెం. 2

రచన : ధ న కో టే శ్వ ర రా వు.

BCT

BC

TPLA115B186

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం పంఖ్య	TPLA115B186
పుస్తకం పేరు	మార్కు
తారీఖు	26/10/24
మొదట లభ్య	Yes
వెనుక లభ్య	Yes
మొత్తం పేజీలు	73
పేజీల పైకవ పేజీలు	No
ఖాళీ పేజీలు	CLBCI
లేని పేజీలు	No
తయారు చేసినది	Habeela
పేజీలు విడదీసినది	Rohith
స్కాన్ చేసినది	Ch. Ranjith
పరీక్ష చేసినది	pragatyhi
పేజీలు పరిశీలించినది	
ఫైలింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిష్కరించినది	Good